

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Katja Belmabrouk, Marja Leinonen

Matti-hankkeeseen osallistuneiden nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Terveystieteiden osasto (AMK)

Terveystieteiden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

09.11.2018

Tekijä(t) Otsikko	Katja Belmabrouk, Marja Leinonen Matti-hankkeeseen osallistuneiden nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta -Laadullinen aineiston analyysi
Sivumäärä Aika	38 sivua + 4 liitettä 09.11.2018
Tutkinto	Terveydenhoitaja AMK
Tutkinto-ohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Terveydenhoitotyö
Ohjaaja(t)	Asta Lassila, lehtori
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten miesten kokemuksia Matti-hankkeen työpajatoiminnasta sekä selvittää millaista apua nuoret miehet olivat saaneet työpajoista. Tavoitteena oli tuottaa hyödyllistä ja kokemuksellista tietoa hankkeelle tulevaisuuden työpajatoiminnan kehittämistä varten. Tutkimuskysymykset olivat, millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajatoiminnasta ja mitä apua miehet ovat saaneet työpajoista.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella sisällön analyysillä, jossa keskitytään kuvailemaan saatua tietoa induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. Käytössä oli valmiit litteroidut haastattelut, jotka oli tehty työpajanuorille teemahaastatteluilla 2017. Kriteereinä haastattelujen valinnassa käytettiin tutkimustehtäviä. Analyysiin valikoitui kuusi haastattelua, joiden tiedonantajat olivat tuottaneet eniten laadullista sisältöä. Tutkimustehtävät ohjasivat analyysin etenemistä.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että nuoret miehet kokivat työpajatoiminnan hyödylliseksi. Tämä ilmeni motivaation lisääntymisenä, hyvinvoinnin kokemisena, ihmissuhteiden vahvistumisena sekä osallisuuden kokemisena. Työpajoista saatu apu ilmeni pysyvyyden lisääntymisenä, oman elämän toimijuutena, osaamisen vahvistumisena, työelämätaitojen kehittymisenä sekä elämänrytmin löytymisenä.</p> <p>Nuorten miesten syrjäytyminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma ja sen ehkäisemiseksi tarvitaan uusia ja innovatiivisia toimintamalleja. Matti -hankkeen tavoitteena on ollut löytää uusia toimintamalleja, joiden avulla voidaan edistää työpajanuorten motivaatiota, itseohjautuvuutta, osallisuutta, hyvinvointia ja oman elämän hallintaa sekä kehittää nuorille suunnattuja palveluita sukupuolisensitiivisesti. Analyysin avulla saatu tutkimuksellinen kokemustieto osoittaa, että nämä tavoitteet ovat toteutuneet ja tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa työpajatoiminnan sekä nuorten palvelujen kehittämisessä.</p> <p>Osallisuus on tärkeä syrjäytymistä ehkäisevä tekijä. Opinnäytetyön tulokset osoittavat myös nuorten miesten osallisuuden kokemusten lisääntyneen työpajatoiminnassa. Tähän vaikuttivat yhdessä tekeminen, kommunikointi sekä mahdollisuus tehdä asioita itse. Yhteenkuuluvuus koettiin vahvana työpajoilla.</p>	
Avainsanat	nuorten miesten syrjäytyminen, osallisuus, haastattelut, työpajatoiminta, laadullinen aineiston analyysi

Author(s) Title	Katja Belmabrouk, Marja Leinonen The experiences on workshop activities by men who took part in the Matti -project -Qualitative data analysis
Number of Pages Date	38 pages + 4 appendices 9. November 2018
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Public Health Nursing
Instructor(s)	Asta Lassila, senior lecturer
<p>The aim of this thesis was to find out what kind of experiences do young men have of taking part in workshops for Matti-project and also what kind of help young men have felt like they gained from the workshops. Our goal was to produce useful and experiential information for the project how to develop future workshop activities. Our analysis answers the questions: What kind of experiences do young men have on taking part in workshop activity and what kind of help have young men gained from the workshops?</p> <p>This thesis was carried out with inductive content analysis which concentrates on describing the collected data in a data-driven way. We used already transcribed interviews that had been made as theme interviews on the young people in the workshop on 2017. We used our research tasks as the criteria on choosing the interviews. Six interviews were selected for the analysis whose respondents had produced the most qualitative content. The research tasks guided the way our analysis went forward.</p> <p>The results of this thesis show that the young men have found the workshop activities useful. In their opinion this manifested itself as an increase in motivation, a sense of well-being, a strengthening of relationships and an experience of implication. The help from the workshops was manifested as an increase in capability, as an actor of self-life, for the strengthening of skills, in the development of working life skills and in finding a life rhythm.</p> <p>Exclusion of young men is a serious social problem and new and innovative operating models are needed to prevent it. The goal of Matti -project has been to find new operating models to help promoting the motivation of the young people in the workshop, self-direction, implication, wellbeing and life control and also to develop the services targeted at young people in a gender sensitive way. The researched experience data obtained through the analysis shows that these goals have been realized and the results can be used in the future to develop workshops and young people`s services. Implication is an important factor in preventing exclusion. The results of the thesis show the increased implication of young men in workshops activities. This was influenced by doing together, communicating and having the opportunity to do things yourself. Cohesion was felt strongly at workshops.</p>	
Keywords	Young men exclusion, implication, interviews, workshop activities, qualitative data analysis

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Matti-hanke	2
2.1	Hankkeen taustaa	2
2.2	Työpajatoiminta	3
3	Teoreettiset lähtökohdat	4
3.1	Nuorten miesten syrjäytyminen	4
3.2	Osallisuus	8
3.3	Kansallisia ja kansainvälisiä ohjelmia syrjäytymisen ehkäisyyn	10
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät	13
5	Opinnäytetyön toteutus	14
5.1	Tutkimusmenetelmä	14
5.2	Aineiston hankinta	15
5.3	Aineiston analysointi	16
5.4	Tiedonhaku	19
6	Tulokset	19
6.1	Nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta	19
6.1.1	Motivoituminen	20
6.1.2	Osallisuuden kokeminen	21
6.1.3	Ihmissuhteiden vahvistuminen	21
6.1.4	Hyvinvoinnin kokeminen	22
6.2	Työpajoista saatu apu	22
6.2.1	Pystyvyyden lisääntyminen	23
6.2.2	Oman elämän toimijuus	24
6.2.3	Osaamisen vahvistuminen	24
6.2.4	Työelämätaitojen kehittyminen	25
6.2.5	Elämänrytmin löytyminen	25
7	Pohdinta	26
7.1	Tulosten tarkastelu	26
7.2	Luotettavuus ja eettisyys	28
7.3	Kehittämishaasteet	30
	Lähteet	33

Liitteet

Liite 1. Tiedonhakutaulukko

Liite 2. Matti-haastattelurunko

Liite 3. Työpajoihin osallistumisen kokemukset

Liite 4. Työpajoista saatu apu

1 Johdanto

Euroopan Unionin ja Suomen hallituksen yhtenä tavoitteena on osallisuuden edistäminen. Tällä ehkäistään syrjäytymistä ja eriarvoisuutta sekä torjutaan köyhyyttä (Euroopan komissio 2014; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2016). Osallisuutta on kuuluminen johonkin yhteisöön esimerkiksi työn tai opiskelun kautta. Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä työvoimapaikat ovat tärkeitä osallisuuden edistäjiä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Nuorten syrjäytyminen on laaja ja monialainen yhteiskunnallinen ongelma ja sen määrittäminen on hankalaa. Tämän vuoksi nuorten oma kokemus syrjäytymisestä ja sen ilmiöistä on tärkeää. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Matti-hankkeessa työpajojen tarkoituksena on erilaisten ohjausmallien avulla tukea nuoria miehiä osallisuuteen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen sekä oman elämän hallintaan. Näin voidaan edistää nuorten miesten työllisyyttä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. (Liinamo - Poikolainen - Raatikainen 2016.)

Työpajojen lukumäärä ja niihin osallistuneiden nuorten määrä on kasvanut Suomessa 2000-luvulla. Ammatillinen koulutus puuttuu suurimmalta osalta pajatoimintaan osallistuvista nuorista. Työttömyys on kasvanut miesvaltaisilla aloilla ja kaikista pajoihin osallistuvista yli puolet on nuoria miehiä. Osallistujia olisi enemmän, kuin pajat pystyvät vastaanottamaan. Tilojen puute ja henkilökunnan vähyyks ovat olleet esteenä toimintaan mukaan pääsulle. Nuoria ohjautuu työpajoihin toisen asteen oppilaitoksista, työ- ja elinkeino toimiston läheteellä sekä sosiaali- ja terveystieteiden kautta. Pieni osa pajoihin osallistuvista nuorista on tullut niihin oma-aloitteisesti tai nuorisotyön kautta. (Wallden 2012.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laadullisella aineiston analyysillä selvittää Matti-hankkeen työpajatoiminnassa mukana olleiden nuorten miesten kokemuksia sekä saada apua pajatoiminnasta. Tavoitteena on tuottaa hyödyllistä ja kokemuksellista tietoa Matti-hankkeelle tulevaisuuden työpajatoiminnan kehittämistä varten. Opinnäytetyö vastaa tutkimuskysymyksiin, millaisia kokemuksia Matti-hankkeeseen osallistuneilla nuorilla miehillä on työpajatoiminnasta ja mitä apua nuoret miehet ovat saaneet työpajoista.

2 Matti-hanke

2.1 Hankkeen taustaa

Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu toteuttavat Matti-Miesten matkat työhön-hankkeen. Hankkeen yhteistyökumppaneina toimivat Helsingissä Stadin ammattiopiston Metalliverstas ja Kouvolassa Parik-säätiön nuorten työpajat. (Hankesuunnitelma 2016.) Lisäksi yhteistyökumppaneina toimii kahdeksan eri yritystä Helsingissä ja Kouvolassa sekä Diakin ”Auta miestä mäessä-hanke” (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016). Tutkimus on osa Euroopan Sosiaalirahaston eli ESR:n hanketta. ESR rahoittaa erilaisia työllistymiseen liittyviä hankkeita Euroopassa, pyrkimyksenään taata kaikille yhtäläiset mahdollisuudet työn löytymiseen. (Euroopan Sosiaalirahasto 2017.)

Aikataulullisesti Matti-hanke toteutetaan vuosina 2016 – 2018 ja sen tarkoitus on tukea nuoria miehiä työ- ja koulutuspaikkojen hankinnassa. Hankkeen päämääränä on myös edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa terveydessä ja hyvinvoinnissa sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Liinamo ym. 2016: 4.) Matti-hankkeessa vahvistetaan nuorten miesten osallisuutta, voimavaroja, oman elämän toimijuutta sekä elämänhallintaa hyvinvointia ja terveyttä edistävien menetelmien avulla. Työpajoissa kehitetään kolme erilaista käyttäjälähtöistä ja muotoiltua ohjausmallia, joita voidaan hyödyntää edelleen työpajatoiminnassa sekä sosiaali-, terveys-, kasvatusta- ja nuorisotyössä. Ohjausmalleja sovelletaan Elämänkulku- ja Pelillisyysepajoissa. Lisäksi nuorten miesten kanssa kehitellään ohjausmalli, joka perustuu Elämänkulku- ja ohjausmallien tarkasteluista esiin tuleviin tarpeisiin. (Hankesuunnitelma 2016:12.)

Hankkeen työntekijöille kuuluu pajojen suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä syntyneiden ohjausmallien tuotteistaminen (Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu). Toiminnan ja ohjausmallien arviointi, juurruttaminen sekä levittäminen perustuvat palvelumuotoiluun, joka on toiminta- ja käyttäjälähtöistä. Tavoitteena on nuorten itseohjautuvuuden vahvistaminen. Ohjausmallien lisäksi hankkeen tuotoksina syntyy kaksi ammatillista ja yksi tieteellinen artikkeli, mikrokirja ja levitysseminaari. Pajoihin osallistuvat nuoret miehet tekevät neljä kehittämissuunnitelmaa nykyisiin palveluihin ja tukitoimiin. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016.)

2.2 Työpajatoiminta

Suomessa osallistuu vuosittain nuorten työpajatoimintaan noin 14 000 nuorta. Työpajoissa kehitetään osallistujalähtöisiä malleja sekä menetelmiä nuorille, joita ylisukupolvinen työttömyys koskee. Pajatoiminnalla nuoria tuetaan koulutukseen ja työelämään. Matti -hankkeen työpajojen tavoitteina ja kehittämiskohteina ovat osallisuuden tunteen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kasvaminen, oman elämän merkityksellisyyden ja omaehtoisuuden lisääntyminen sekä pystyvyyden, omien voimavarojen ja osaamisen vahvistuminen. Työpajojen toteutukseen osallistuvat nuorten lisäksi työpajaohjaajat, hanketoimijat sekä vapaaehtoiset miehet eli mentorit. Nuoret miehet toimivat tasavertaisina ja omaehtoisena koko prosessin ajan. Hankkeen tutkimukseen osallistui noin 40 nuorta miestä. (Liinamo ym. 2016:4.)

Elämäntietä-pajoissa kehitetään nuorten omiin kokemuksiin perustuvia käyttäjälähtöisiä ohjausmalleja. Pajoissa tuetaan miesten voimavaroja ja osallisuutta sekä työllistymistä tukevien mallien ymmärrystä ja oppimista. Nuoret määrittelevät omaan elämäntietänsä vaikuttaneita hyviä ja onnistuneita kokemuksia ja tulevat tietoisiksi omista voimavaroistaan. Oman elämäntietän työstäminen yhdessä ohjaajan kanssa vahvistaa nuorten tietoisuutta motivaatiostaan ja vaikuttamismahdollisuuksistaan. Näin myös tuetaan kehittämisehdotuksia esimerkiksi nuorisotyöhön. Nuoret valitsevat yhteiskunnan palveluista tai tukitoimien piiristä heitä kiinnostavia kohteita ja tekevät kehittämisehdotuksia kokemuksiin pohjautuen. (Liinamo ym. 2016:4; Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016.)

Pelillisyyden pajoissa tarkoituksena on kehittää nuoria hyödyntävä, käyttäjälähtöinen ohjausmalli. Mallin tarkoituksena on saada nuoret sitoutumaan ja motivoitumaan arjen haasteeseen, jonka työelämän yhteistyökumppani tarjoaa. Kehittämisprosessiin osallistuu nuorten ja yhteistyöyritysten lisäksi hankkeen toimijat, työpajavalmentajat sekä hankkeen vertaismiehet. Pelillisyydessä käytetään virtuaalimaailman peleistä tuttuja elementtejä arkielämässä. Pelillisyydellä on saatu työpajoihin kiinnostavuutta, mielekkyyttä ja hauskuutta, joilla kannustetaan nuoria jatkamaan toimintaa pajoissa. Pelillisyyttä käytetään apuna nuorten luovassa ideoinnissa, jolloin he saavat mahdollisuuden tunnistaa omia voimavarojaan sekä kiinnostuksen kohteitaan. Tämä auttaa koulutukseen hakeutumisessa ja suuntautumisessa. Pelillisyyden avulla kasvatetaan nuorten kokemuksia osaamisesta, aikaansaamisesta, oppimisesta ja omaan elämään vaikuttamisesta. Toi-

minta mahdollistaa myös suhteiden luomisen työelämän osapuolten kanssa sekä ryhmätöytäitojen kehittymisen. (Liinamo ym. 2016:4; Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu; Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016.)

3 Teoreettiset lähtökohdat

3.1 Nuorten miesten syrjäytyminen

Syrjäytyneet nuoret miehet ovat usein työvoiman ja koulutuksen ulkopuolelle pudonneita. Iältään 15-29 -vuotiaita syrjäytyneitä nuoria on vuonna 2018 noin 60 100 eli runsas viisi prosenttia kaikista saman ikäluokan nuorista. Heistä kaksi kolmasosaa oli miehiä, joista 32 000 ei kuulu työttömien työnhakijoiden piiriin, eivätkä he ole missään tilastoissa. (Me-säätiö 2018; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018.) Nämä nuoret ovat syrjäytymisen ytimessä, eikä kukaan tiedä missä he ovat ja mitä he tekevät (Myrskylä 2012). Etenkin miehillä nuorisotyöttömyyden luvut ovat korkeat ja alle 30-vuotiaista viidesosa on vailla peruskoulun jälkeistä koulutusta. Tyttöjen osuus tässä ikäluokassa on joka kymmenes. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Ilmiönä syrjäytyminen on laaja yhteiskunnallinen ongelmakokonaisuus. Siihen liittyy yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle putoaminen mielenterveydellisten syiden, päihderiippuvuuksien, rikollisuuden tai muiden syiden vuoksi. Kotiolosuhteilla on nuorten syrjäytymiseen merkittävä yhteys, sillä syrjäytyminen on ilmiönä ylisukupolvinen. Syrjäytyneiden nuorten vanhemmista osa on itsekin työttömiä tai yhteiskunnan ulkopuolelle pudonneita. Vanhempien alhainen koulutustaso vaikuttaa osaltaan nuorten syrjäytymiseen. Nuorilla, joiden vanhemmat ovat saaneet toimeentulotukea pidemmän aikaa, on kolminkertainen riski syrjäytyä verrattuna koko ikäluokkaan. (Me-säätiö 2018; Myrskylä 2012.) Perheen taloudellinen tilanne vaikuttaa nuorten sosiaaliseen kehitykseen ja kouluttautumiseen (Winding – Anderssen 2015).

Perheissä voi olla sisäisiä ongelmia tai nuoren lapsuus on voinut olla traumaattinen. Suomessa on 17 000 lasta ja nuorta, joilla on kriisejä kotonaan. Heistä suurin osa on huostaanotettuja. Varhainen sijoitus ja lastensuojelun asiakkuus teini-ikässä altistavat syrjäytymiselle. Suurin syrjäytymisvaara on teini-ikäisinä huostaanotetuilla pojilla. He eivät hakeudu peruskoulun jälkeisiin koulutuksiin aikuisiälläkään. Varhainen puuttuminen ja ongelmaperheiden tukeminen ovat keskeisiä asioita syrjäytymisen ehkäisyssä. (Me-

säätiö 2018; Myrskylä 2012.) Syrjäytymiseen liittyviä tekijöitä ja riskiryhmiä määriteltäessä tulisi huomioida lapsuuden negatiivisten elämäntapahtumien ja olosuhteiden vaikutus ihmiseen (Lund – Andersen – Winding - Biering – Labriola 2013:6).

Huostaanotetut nuoret tekevät rikoksia muita enemmän (Suomen Mielenterveysseura 2012). Syrjäytymisriski yhteiskunnassa ei ole kasvanut, mutta eri sosiaaliryhmien väliset terveydelliset erot ovat lisääntyneet ja tämä lisää myös riskiä syrjäytyä. Tutkimukset osoittavat, että syrjäytyneisyys ja levottomuus ilmenevät jo päiväkotikäisissä lapsissa. Syrjäytymisen riskitekijät sekä syrjäytymiseltä suojaavat tekijät ovat hyvin tunnettuja ammattilaisten joukossa. Näitä suojaavia tekijöitä tulisikin vahvistaa jo päiväkodissa ja riskitekijöitä osata tunnistaa. Tärkeä ammattilaisen tarttumiskohta syrjäytymisriskissä oleville on viimeistään alakoulu. (Pernaa 2014.)

Tärkeitä tuen tarpeen kohteita syrjäytymisen ehkäisyssä ovat vanhemmuuden tukeminen, perhetyö ja alkoholin käyttöön puuttuminen. Myös terveillä ruokatottumuksilla ja säännöllisellä liikunnalla on yhteys lasten ja nuorten hyvinvointiin ja suotuisaan kehitykseen. Lapsiperheiden köyhyyttä tulisi ehkäistä riittävällä yhteiskunnallisella tuella, rahallisesti ja sosiaalisesti. Työttömien vanhempien nuoret lapset joutuvat yhä useammin valitsemaan työn opiskelun sijaan. Vanhempien työelämän vaativuus heijastuu myös lapsiin. Kiire, työmatkat ja kotiin tuotavat työt vähentävät aikaa lasten kanssa ja rasittavat koko perhettä. (Hemming 2014.)

Ulkomaalaisväestön osuus Suomessa kasvaa jatkuvasti. Maahan tulee vuosittain 20 000 maahanmuuttajaa, joista suurin osa on nuoria aikuisia. (Myrskylä 2012.) Helsingissä 20-29-vuotiaista nuorista yli 21 000 ei ole suorittanut peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Vieraskielisten osuus heistä on 40 prosenttia. (Me-säätiö 2018.) Maahanmuuttajien keskuudessa elämäntilanteen muutokset johtavat pidemmällä aikavälillä stressitilanteisiin, jolloin esimerkiksi yksinäisyys ja sosiaalinen syrjäytyminen kasvavat (Matlin – Depoux – Schutte – Flahault – Saso 2018). Maahanmuuttajanuorten kotouttaminen ja ohjaaminen tehokkaammin erilaisiin koulutus- ja työmarkkinamahdollisuuksiin ovat keinoja syrjäytymisen torjuntaan. Heikko koulutustason taso aiheuttaa nuorisotyöttömyyttä ja syrjäytymistä. Työvoimarakenne Suomessa on muuttunut niin, että heikon koulutustason työpaikat ovat vähentyneet. Nuoria kuitenkin tarvittaisiin työelämään, koska maan väestön vanhetessa uhkana on työvoimapula. Myös hyvinvointiyhteiskunnan rahoitustarve kasvaa jatkuvasti. (Myrskylä 2012.)

Syrjäytyneillä nuorilla miehillä on usein myös sopeutumisvaikeuksia. Ne heijastuvat muun muassa mielenterveysongelmina, varusmiespalveluksen keskeyttämisenä sekä taloudellisina vaikeuksina, kuten ylivelkaantumisenä. (Hiilamo - Määttä - Koskenvuo - Pyykkönen - Räsänen - Aaltonen 2017.) Peruskoulutuksen varassa oleva nuori voi ajautua ulosottotilanteeseen. Kun taloudellinen tilanne tuntuu toivottomalta nuori voi ajatella, että töitä ei kannata tehdä. Ylivelkaantuneella ongelmat lisääntyvät ja syrjäytyminen pahenee. Näin ollen myös oman elämän hallinta vaikeutuu. (Suomen Mielenterveysseura 2015.)

Syrjäytyminen on myös suuri turvallisuusriski, joka vaikuttaa niin yksilön itsensä ja hänen lähipiirinsä kuin koko väestön turvallisuuteen. Syrjäytymiseen liittyy usein päihteiden ongelmakäyttöä. Suurin yksittäinen syy onnettomuuksiin on alkoholi. Alkoholi yhdistettynä muihin syrjäytymisen tekijöihin kuten työttömyyteen, matalaan koulutustasoon sekä koulutuksen ja työn puutteeseen voivat osaltaan edistää ja nopeuttaa nuorten ajautumista yhteiskunnan ulkopuolelle sekä aiheuttaa oman elämänhallinnan menettämistä. (Myrskylä 2012.) Työttömyys vaikuttaa kielteisesti sosiaaliseen osallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin ja sillä on pitkäaikaisia vaikutuksia nuoren elämässä. Se altistaa lääkkeiden väärinkäytölle ja psykiatrisille häiriöille. (Mawn ym. 2017.) Myös rikollinen elämäntapa nopeuttaa syrjäytymiskehitystä ja altistaa väkivallalle. Alttius väkivallan tekoon ja joutuminen väkivallan uhriksi ovat erityisesti nuorten miesten ongelmia. Syrjäytymisen ehkäisemisen interventiot ovat käytössä myös väkivallan ehkäisemistyössä. (Oikeusministeriö 2017.) Nuorten erilaiset ongelmat, kuten alkoholinkäyttö, epäsosiaalisuus ja masentuneisuus altistavat myös itsemurhille. Suomessa miesten itsemurhakuolleisuus on kansainvälisesti verraten erittäin suuri. (Kaivosoja 2018.)

Nuorten osallisuuden edistäminen -raportista ilmenee, että vuonna 2015 kouluttautumattomien nuorten miesten osuus 17-24 vuotiaista oli 9,6%, miesten lukumäärän ollessa 266 805 koko väestöstä. Vastaavasti tyttöjen osuus samassa ikäryhmässä oli 7,7 % tyttöjen lukumäärän ollessa 255 361. Raportissa käsitellään NEET-nuoria (Not in Education, Employment or Training), joista suurin osa Suomessa on miehiä. NEET-nuorten määrä on kasvanut vuoden 2010 jälkeen ja miesten määrän kasvuun liittyy nimenomaan koulutuksen heikko taso. Nuorisotyöttömyyden katsotaan myös olevan vahvasti yhteydessä taloudelliseen suhdanteeseen ja erityisesti nuoriin miehiin, jotka työskentelevät taloudellisesti herkillä aloilla. EU-maista Suomi oli kahden muun maan kanssa poikkeuksellinen juuri miesten korkean NEET-tason vuoksi. (Hiilamo - Määttä - Koskenvuo - Pyyk-

könen - Räsänen - Aaltonen 2017:67.) Työttömiä nuoria koulutetaan ja ohjataan sijoitustöihin työ- ja elinkeinoministeriön taholta. Ne nuoret, jotka osallistuvat työllistämistoimenpiteisiin, työllistyvät paremmin kuin muut työttömät tai ulkopuoliset. Lisäksi nämä toimenpiteet edistävät opiskelua ja tutkinnonsuoritusta. (Myrskylä 2012.)

Syrjäytyminen aiheuttaa huomattavia kustannuksia yhteiskunnassa inhimillisten haasteiden lisäksi. Yhteiskunta menettää verotuloja syrjäytymisen vaikutuksesta ja erilaisia korvaavia palveluita ja tukimuotoja tarvitaan jatkuvasti. Varhaisen tuentarpeen tunnistaminen on tärkeää oikea aikaisesti ja riittäväillä resursseilla. (Hilli - Ståhl - Merikukka - Ristikari 2017; Terveys ja talous 2018.)

Vuonna 1987 syntyneiden palveluiden käyttöä ja tulonsiirtoja sekä niiden aiheuttamia kustannuksia seurattiin 25 ikävuoteen saakka. Tutkimuksessa ilmeni, että keskimääräisesti pelkän peruskoulun käyneet nuoret aiheuttavat lisäkustannuksia elinaikanaan yhteiskunnalle 370 000 euroa enemmän kuin lisäkoulutuksen suorittaneet nuoret. Kyseinen summa on minimiarvio, koska se ei kata esimerkiksi työttömien aktivointiin tarvittavia toimenpiteitä eikä rikollisuutta. (Hilli ym. 2017; Terveys ja talous 2018.) Tutkimusten mukaan suomalaisen palvelujärjestelmän suurin ongelma on se, että kaikki rahat kohdistetaan korjaaviin palveluihin sen sijaan, että rahaa käytettäisiin ehkäisevään työhön. Tämä tulisikin ratkaista niin, että ongelmia ennaltaehkäistäisiin, jottei korjaavia toimia tarvittaisi. Ongelmana on myös väärä ajankohta syrjäytymisen ehkäisylle. Nuoria tulisi kannustaa ja saada kiinnostumaan opiskelusta nuoruuden sijaan jo varhaislapsuudessa. (Korhonen 2018.)

Syrjäytymisen ehkäisyssä tulisi myös panostaa moniammatilliseen yhteistyöhön. Näin työlle saataisiin vaikuttavuutta ja syrjäytymisriskissä olevat saisivat monipuolista tukea ja apua. Myös yhteiskunnan rakenteessa on ongelmakohtia, jotka eivät tue nuorten työllistymistä. Yhteiskunnan tulisi muun muassa tulla nuoria vastaan koulutuksen osalta, on paljon sellaisia töitä, joita voi tehdä vähemmälläkin koulutuksella. Nuorten opiskelukykyä tulisi tukea mahdollisimman hyvin. Jos opiskelijat voivat huonosti, on sillä välitön vaikutus valmistumiseen ja työllistymiseen. (Seppänen 2012.)

On myös toisenlaisia näkökulmia syrjäytymiselle. Rauno Perttula (2015) toteaa, että syrjäytymisen ehkäisyä käytetään perusteena monenlaisille hankkeille. Projektiluontoisen nuorten tukemisen sijaan tulisi panostaa pitkäjänteiseen nuorten tukemiseen, jolla on pidempikantoiset vaikutukset. Perttulan mukaan puhuttaessa syrjäytyneistä nuorista,

nuori joutuu asemaan, jossa vastuu kaadetaan hänen niskaansa. Perttula puhuu mieluummin toimenpiteistä, jotka ehkäisevät sosiaalista pahoinvointia, syrjäytymisen sijaan. Myös Perttula painottaa lasten ja perheiden tukemista jo varhaislapsuudessa, mutta muistuttaa, että kasvamiseen tarvitaan aikaa, lasten ja nuorten tulee saada kokeilla ja tehdä virheitäkin kasvaakseen. Perttula korostaa, että jokainen meistä voi kokea olevansa syrjäytynyt jostakin, joten syrjäytymisen määritelmä on tältäkin osin hankala. (Perttula 2015: 12-13.)

3.2 Osallisuus

Osallisuuden edistäminen on sosiaali- ja terveydenhuollossa tärkeä tavoite, joka kuuluu osana Eurooppa 2020- ohjelmaan. Osallisuuteen liittyy kuitenkin paljon ristiriitaisia käsityksiä siitä, onko osallisuus arvo tai voiko osallisuus olla pakotettua. Syrjäytymisriskissä olevat kokevat osallisuuden eri tavoin. (Era 2013: 35, 52.)

Osallisuutta voidaan tarkastella yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Yksilö voi kokea osallisuutta esimerkiksi harrastusten, kaverisuhteiden tai työn kautta. Yhteisössä osallisuus ilmenee arvostuksena ja toisten kunnioittamisena sekä mahdollisuutena vaikuttaa omalta osaltaan yhteisössä. Yhteiskunnalliselta kannalta katsottuna osallisuus tarkoittaa yksilön mahdollisuuksilla vaikuttaa omaan terveyteensä, toimeentuloonsa, hyvinvointiinsa sekä sosiaalisiin suhteisiinsa. Kansallisesti osallisuus on demokratiaa. Osallisuus ja sosiaaliset verkostot suojaavat yksilöitä syrjäytymiseltä ja huonosuaisuudelta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Raivio & Karjalainen (2013) määrittelevät osallisuuden kolme eri osa-aluetta, jotka ovat riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus ja yhteisöihin kuuluminen.

Tuula Helne (2013) on todennut, että osallisuus käsitteenä itsessään tuottaa monenlaisia ongelmia laajuutensa vuoksi. Osallisuus sekoitetaan usein osallistumiseen. Osallistuminen voi olla aktiivista, mutta se ei tarkoita yksilön kuulumista varsinaisesti johonkin tiettyyn yhteisöön. Toisaalta ongelmaksi voi nousta osallisuuden kokemuksellisuus, koska osallisuus ja osattomuus ovat yksilöllisiä kokemuksia ja tiloja. Osallisuus on myös vapaaehtoista ja syrjäytymisriskissä olevat nuoret voivat kokea osallisuuden pakkona. Tärkeitä ovatkin yksilön vaikutusmahdollisuudet, tiedonsaanti ja vaihtoehdot. Osallisuus voidaan hahmottaa syrjäytymisen vastaparina. Se ei kuitenkaan ole pysyvä tila tai ominaisuus, vaan osallisuuden aste vaihtelee elämäntilan ja -vaiheiden mukaan. (Era 2013: 13-14.)

Koska työllistyminen on yksi tärkeimmistä osallistamisen keinoista, huomio tulisi erityisesti kiinnittää työttömien nuorten palveluihin ja niiden monipuolistamiseen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Yhteiskunnan sosiaalinen palvelujärjestelmä "pakottaa" työttömät ja osatyökykyiset kuntouttavaan työtoimintaan ja kouluttautumaan. Vaihtoehtojen sekä jatkokoulujen löytäminen olisikin tärkeää. (Era 2013: 31.)

Yksi syrjäytymisen riskitekijöistä on osattomuus, yhteisöllisestä toiminnasta ulkopuolelle jääminen. Useimmiten osattomuuden kokemukseen liitetään sosiaalinen, taloudellinen ja terveydellinen osattomuus ja eriarvoisuus. Nämä tekijät yhdessä lisäävät syrjäytymistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Sosiaalinen yhteenkuuluvuus, johon kuuluu sosiaalinen monimuotoisuus, sosiaalinen pääoma ja sosiaalinen osallisuus ovat yhteydessä yksilön kokemaan terveyteen (Chuang – Chuang – Yang 2013).

Suomessa on tehty tutkimuksia nuorten osallisuuden kokemuksista. Nuorten osallisuuden kokemusten jäljillä -tutkimuksessa haastateltavat olivat iältään 20-26 vuotiaita. Haastatteluissa nuoret kertoivat osallisuutta vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Heikentävinä asioina nuoret pitivät terveydellisiä ongelmia, esimerkiksi pelkotiloja ja masennusta, päihteiden käyttöä, unen saannin vaikeuksia sekä syömishäiriöitä. Lisäksi nuoret kertoivat osallisuutta heikentäviksi tekijöiksi huonot ihmissuhteet, väkivallan, eristäytyneisyyden, taloudellisen epävarmuuden, mielekkään tekemisen puutteen sekä vaikeat elämäkokemukset. (Kirjavainen 2017: 1, 40.)

Osallisuutta vahvistaviksi tekijöiksi nuoret kokivat turvallisen ympäristön, myönteiset ajatukset tulevaan, ystävät ja kannattelevat ihmissuhteet, toimeentulon, työn sekä hyväksytyksi tulemisen tunteen. Tutkimuksesta ilmeni, että nuorille kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ja vahvistaminen mielenterveys huomioiden ovat erittäin tärkeitä. Lisäksi heille tulisi tarjota muitakin palveluita kuin työllistämispalvelut. (Kirjavainen 2017: 49-51.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastasi Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta (2012-2015). Heidän tehtävänä oli toteuttaa hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita liittyen köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämiseen. Kehittämisohjelman kolme huomiota vaativaa aihealuetta olivat osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjenhallinta. Osallisuuden tavoitteina olivat lasten ja nuorten kasvaminen osallisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi, lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua tasavertaisesti kulttuuri- ja vapaa-aikatoimintaan, nuorten työllistyminen ja työllisyysasteen paraneminen. Yhdenvertaisuuden tavoitteet olivat rasismiin, sukupuoliseen syrjintään ja alueellisiin eroihin liittyviä.

Myös tyttöjen ja poikien tasa-arvoiset oikeudet ja mahdollisuudet olivat tärkeinä tavoitteina. Arjenhallinnan tavoitteisiin sisältyy nuorten mahdollisuus asua ja elää itsenäisesti, mahdollisuus lähtökohdista riippumatta saada korkeatasoinen koulutus sekä ennaltaehkäisevin toimin ylläpitää lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia. Viranomaisten yhteistyötä on tavoitteena voimistaa siten, että lapsia ja nuoria hoidetaan yhteistyössä osavasti. (Valtioneuvosto 2012: 6-8.)

3.3 Kansallisia ja kansainvälisiä ohjelmia syrjäytymisen ehkäisyyn

Usein tukea tarvitsevan nuoren ja hänen perheensä tilannetta varjostavat monet erilaiset ongelmat ja niiden yhteisvaikutukset. Se, että ongelmat pystyttäisiin kokonaisvaltaisesti ratkaisemaan, edellyttää monien eri asiantuntijoiden yhteistyötä. Palvelut ovat usein päällekkäisiä ja osa nuorista jää palveluiden ulkopuolelle. Nuoren oireita hoidetaan, mutta ongelma itsessään jää ratkaisematta. (Kuure - Lidman 2014:12.) Syrjäytyminen on usein sukupolvelta toiselle siirtyvä ilmiö. Tampereen yliopisto toteuttaa SUHO-tutkimushanketta yhteistyössä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kuopion kaupunkien kanssa. Hankkeessa tutkitaan syitä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen sekä etsitään keinoja syrjäytymiskierteen lopettamiselle. Aineistona käytetään muun muassa sosiaalityön ja lastensuojelun asiakkaiden haastatteluja. Tulokset hankkeesta julkistetaan vuoden 2018 aikana. (Me-säätiö 2018.)

Nuorten syrjäytymisen tunnistamiseen ja tukemiseen etsittiin ratkaisuja Sitran toimesta vuosina 2013-2015 Nuorten tilannekuvakokonaisuuden avulla. Toimintaa ohjaavia malleja kartoitettiin Suomessa sekä muun muassa Hollannissa ja Uudessa-Seelannissa. Hankkeesta kehittyi Tajua Mut! -toimintamalli, jonka periaatteena on nuoren ja hänen perheensä varhainen auttaminen moniammatillisesti. Toimintamalli vähentää kustannuksia ja päällekkäisyyksiä palveluissa tarjoamalla keinon varhaisen huolen ilmaisuun ja verkostoitumiseen yhteistyökumppanien kanssa. Pilottikaupungeissa toimintamalli on osana nuorisotyötä ja aiheesta on avattu verkkopalvelusivut sekä käsikirja. Toimintamallin piirissä on 100 000 lasta ja nuorta. (Sitra 2018.)

Suomen Mielenterveysseura aloitti Löydä oma tarinasi -vertaistukiryhmät nuorille vuonna 2012 kahdeksalla eri paikkakunnalla ja kuusi muuta kuntaa liittyi joukkoon vuonna 2013. Ammatillisesti ohjatuissa ja yhteisvastuuvaroin toteutuvissa ryhmissä nuoret voivat saada apua yksinäisyyteen, itseluottamuksen puutteeseen sekä toivoa tulevaisuuteen. (Suomen Mielenterveysseura 2012.) Vuonna 2013 käynnistyi Ylen Nuorille Nyt!

-kampanja. Osana tätä hanketta syntyi Pelastakaa Lapset ry:n ja Sitran yhteistyönä keskustelupohjainen, matalan kynnyksen Suunta-verkkopalvelu, jossa 15-25 vuotiaat nuoret voivat asioida anonyymisti. Koulutetun ohjaajan avulla nuoret saavat tukea ja neuvontaa elämäntilanteiden ja palvelutarpeiden mukaan yksilöllisesti. (Sitra 2018.)

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö toteuttaa yhteistoiminnassa julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa Vamos-hanketta neljässä eri maakunnassa vuosina 2017 – 2018. Painopisteenä on mielenterveys- ja päihdeongelmaisten nuorten tavoittaminen. Tavoitteena on vertaistuelliseen ryhmävalmennukseen sitoutuminen ja nuorten koulutus- ja työelämävalmiuksien tukeminen. Vamos-hankkeeseen osallistuvista nuorista 65 prosenttia sai työ- tai opiskelupaikan ensimmäisen hankevuoden aikana. Yhden nuoren palvelukustannukset ovat noin 1700 euroa ja summa on pieni verrattuna syrjäytymisestä aiheutuviin kustannuksiin. (Helsingin Diakonissalaitos 2017.) Diakonia-Ammattikorkeakoulu puolestaan toimii päätoteuttajana Auta miestä mäessä -hankkeessa. Hankkeen tarkoituksena on miessensitiivisten koulutus- ja urapalveluiden valmennusmenetelmien ja palveluohjauksen kehittäminen 18-29 -vuotiaille miehille työllistymisen tueksi. Hankkeen avulla halutaan lisätä nuorten miesten tietoa työtehtävistä sosiaali- ja terveysalalla. Miesnäkökulman avulla kehitetään miesten tarpeisiin räätälöityjä palveluita, joilla nuoret miehet tavoitetaan helpommin. (Haapanen - Peitsalo 2018.)

Pohjoismaissa on käytössä nuorisotakuu. Kaikille alle 25-vuotiaille sekä alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille työttömille tulee tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden sisällä työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Nuorella on velvollisuus olla aktiivinen ja hakeutua koulutukseen, muutoin työttömyysturvassa voi seurata sanktioita. (Työ- ja elinkeino ministeriö 2017.) Vuoden 2015 raportin mukaan nuorisotakuun tavoitteita ei ole saavutettu hankalan taloustilanteen vuoksi. Tutkimuksissa on tullut ilmi, että sosiaali- ja terveyspalveluita ei ole riittävästi. Kehittämiskohteina raportissa mainittiin muun muassa yhteistyö työnantajien kanssa, opinto-ohjauksen ja TE-toimistojen resurssien lisääminen sekä koulutusjärjestelmän kehittäminen. (Savolainen – Virnes – Hilpinen – Palola 2015: 59-65.)

Suomessa toimeentulotukea haetaan Kelasta. Tuki on tarveharkintaista eikä tukea myönnettyillä ole velvoitteita yhdyskuntatyöhön. Kelan tekemän selvityksen mukaan vuonna 2017 toimeentulotukea saavista nuorista suurin osa oli työttömiä, mutta heille ei ollut myönnetty työttömyysturvaetuuksia. Tämä voi johtua opintojen keskeyttämisistä tai tarjotusta työstä kieltäytymisestä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018.) Tanskassa alle

20-vuotiailla on velvollisuus osallistua aktiivitoimiin sosiaaliturvan menettämisen tai vähentämisen uhalla, Norjassa asia on harkinta-asteella (Rasmussen - Kallesen - Su 2015; Saikku 2015). Myös Ruotsissa, Sveitsissä, Saksassa ja Belgiassa toimeentulotuen saajia voidaan velvoittaa yhdyskuntatyöhön (Hiilamo - Komp - Moision - Sama - Babila - Karimo - Mäntyneva - Parpo - Aaltonen 2017:12).

Norjassa tavoitteena on työvoiman laajentaminen työvoimapolussa olevilla aloilla. Työttömyyspäiväraha kattaa kaikki työkäiset, mutta jos katsotaan, että työttömyys on henkilön oma valinta, etuuksia vähennetään. Tanskassa ilman tutkintoa olevilla, alle 30-vuotiailla on mahdollisuus saada koulutustukea, joka velvoittaa opiskeluun tai palkkatuettuun työskentelyyn. Siellä kunnat ovat veloitettuja työllistämään nuoret hyötytyöhön kolmeksi kuukaudeksi, tällä ajanjaksolla nuoren on oltava itse aktiivinen työnhaussa. (Saikku 2015.) Hollannissa työttömille on käytössä etuus, joka kattaa perusturvan sekä toimeentulon. Etuus velvoittaa vastaanottamaan kunnan tarjoaman osallistumistyöpaikan tai vaihtoehtoisesti nuorilla on mahdollisuus opiskella. Projekteihin osallistuneet ovat työllistyneet 90 prosenttisesti myöhemmin. (Nykänen - Raivio 2014.) Englannissa on kehitetty uusia oppisopimuskoulutusohjelmia sekä Nuorten uudet toimet -ohjelma, joka auttaa ammatillisen koulutuksen saamisessa, työnhaussa sekä työharjoittelussa (Mawn ym.2017).

Pohjois-Irlannissa tehtiin vuonna 2014 laadullinen tutkimus, johon osallistui 27 14-19 -vuotiaasta nuorta miestä. Tulokset osoittivat, että huonot työllistymismahdollisuudet sekä vapaa-ajan tekemisen puute vaikuttivat nuorten miesten syrjäytymisen kokemuksiin. Alkoholien sekä huumeiden helppo saatavuus vaikutti heidän negatiivisiin valintoihinsa. Tutkimuksessa miehet yrittivät löytää itsenäistymisen välineitä, mutta yhteiskunnan keinot ja tuki syrjäytymisen ehkäisyssä koettiin epäselviksi ja suuntaa antamattomiksi. (Rondon – Campbell – Galway – Leavey.)

Tutkimukset osoittavat, että pojat tarvitsevat enemmän tukea koulunkäynnissä. Poikien tukeminen ja kannustaminen tulisi aloittaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkaa sitä tehokkaasti myös alakoulussa. Ei ole olemassa mitään perusteltua syytä, miksi pojat voisivat suoriutua koulunkäynnistä heikommin kuin tytöt. (Pyykkönen – Myrskylä – Haavisto – Hiilamo - Nord 2017.) Silti tulee huomioida, että pojat ovat usein yläkouluiässä tyttöjä kehityksellisesti jäljessä ja toisella asteella poikien kehitys saattaa olla vielä käynnissä ja kuohuntavaiheessa. Tämä voi johtaa opintojen keskeytymiseen ja siihen pitäisi ammatillaisen tarttua. (Perna 2014.) Myös viimeisin PISA-tutkimus osoittaa merkittäviä eroja

poikien ja tyttöjen välillä. Tytöt pärjäsivät tässä tutkimuksessa keskimäärin poikia paljon paremmin. (Haapanen - Peitsalo 2018: 121.) PISA-tutkimuksella arvioidaan kolmen vuoden välein 15-vuotiaiden nuorten osaamista matematiikassa, luonnontieteissä ja lukutaidossa (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Naiset kouluttautuvat vuosi vuodelta enemmän kuin miehet. On syytä pohtia, miten poikien kouluttautumista tuetaan ja miten työttömät ja kouluttautumattomat miehet löydetään. Miehet tarvitsevat tukea työssä tai koulutuksessa pysymiseen. (Pyykkönen ym. 2017.)

EU:n tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä vähentää köyhydessä ja syrjäytymisen vaarassa olevien lukumäärää merkittävästi. Tähän Eurooppa 2020- strategiaan sisältyy koko EU:ta koskevat tavoitteet työllisyydelle, tutkimus- ja kehitys kustannuksille, ilmastolle, koulutukselle ja köyhyyden poistamiselle. Suomella on oma suunnitelma, jonka yksi merkittävimmistä tavoitteista on pienentää 18-24 -vuotiaiden koulusta pudonneiden osuus 8 prosenttiin. Vuonna 2013 samasta ikäryhmästä miesten osuus oli 10,9% miesten lukumäärän ollessa 241 482 koko väestön ikäjakaumasta. Vastaavasti naisten osuus oli 8,5% naisten lukumäärän ollessa 231 276. Lisäksi tavoitteena on vähentää köyhydessä elävien ja syrjäytyneiden määrää. Vuonna 2013 Suomessa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä eläviä oli 928 000 ja tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä heitä on 770 000. Eurooppa-neuvoston Suomelle antamissa suosituksissa mainitaan nimenomaan työttömyyden alentaminen. (Valtiovarainministeriö 2015: 33-38.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten miesten kokemuksia Matti-hankkeen työpajatoiminnasta sekä mitä apua miehet ovat saaneet työpajoista. Tavoitteena on tuottaa hyödyllistä ja kokemuksellista tietoa Matti -hankkeelle tulevaisuuden työpajatoiminnan kehittämistä varten.

Opinnäytetyön tutkimustehtävät ovat:

1. Millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajoihin osallistumisesta?
2. Mitä apua nuoret miehet ovat saaneet työpajoista?

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään tutkimusongelmiin, jotka keskittyvät tutkittavien käyttäytymiseen tai omakohtaisiin kokemuksiin. Laadullista tutkimusmenetelmää käytetään yleisesti sosiaali- ja käyttäytymistieteissä. Tyypillisesti laadullisessa tutkimuksessa halutaan myös ymmärtää ja paljastaa ilmiötä, joista ei ole paljoa tutkittua tietoa. Kvalitatiivisissa menetelmissä painotus on vastaajan näkökulman ymmärtämisessä kokonaisvaltaisesti ja lähestyminen on tulkitsevaa ja rationaalista. Suuntautuminen on prosessimaista ja tutkivaa. (Räsänen 2013.)

Teemahaastattelu on kahden osapuolen välistä, yhteisellä kielellä tapahtuvaa keskustelua. Teemahaastattelussa käytetään ennalta laadittua haastattelurunkoa, joten tutkijalla on oltava ennakkokäsitys aiheesta, jotta hän voi suunnitella keskustelun aiheet. Tutkimuksen kohteena on ilmiö, jossa on mukana ihminen ja toiminta. Teemahaastattelussa tutkija pyrkii ymmärtämään ja saamaan käsitystä tästä ilmiöstä teemojen avulla. Tutkimusongelmat, joihin halutaan vastaus, ohjaavat haastattelua. Keskustelun aikana voi ilmetä uusia aiheita, joihin tutkijan tulee tarttua. Haastateltavan asennoitumista ja näkemymiä voidaan selventää oletuskysymyksillä myös sellaisista aihealueista, joita haastateltava ei ole kohdannut. Teemahaastattelussa avoimilla kysymyksillä saadaan enemmän tietoa ja ymmärrystä kuin suljetuilla kysymyksillä. Tutkija esittää tarkentavia jatkokysymyksiä tarvittaessa ja haastattelu etenee haastateltavan ehdoilla. Haastattelu syvenee yleiseltä tasolta yksityiskohtaisempiin kysymyksiin aidolla vuorovaikutuksella, jolloin vähitellen luottamus kasvaa tutkijan ja tutkittavan välillä. (Kananen 2014:71-72, 76-80.)

Matti-hankkeeseen osallistuneiden työpajanuorten haastattelut on tehty laadullisella teemahaastattelulla Kouvolan ja Helsingin työpajoille osallistuneille nuorille miehille (2017). Haastatteluun osallistuminen on ollut täysin vapaaehtoista eikä haastateltavat ole saaneet palkkiota haastatteluista. Teemahaastattelut on tehty yksilö- ja ryhmähaastatteluina. Teemahaastatteluita on ohjannut strukturoitu haastattelurunko (liite 2). Haastattelut on nauhoitettu ja litteroitua tekstiä oli käytössä 229 sivua kirjoitettuna fontilla Verdana, pistekoollla 8. Tutkimusluvut haastatteluille on hankittu tutkimukseen osallistuvilta organisaatioilta ja tutkittavilta tiedonantajilta on pyydetty myös kirjalliset tutkimusluvut. Tutkimus on tehty Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita noudattaen. Tiedonantajien anonymiteetti on säilytetty koko haastattelu- ja litterointiprosessin ajan. Tutkimuksesta

on tiedotettu työntekijöille sekä työpajoihin osallistuneille nuorille miehille. Tutkimus toteutetaan aikavälillä 1.1.2017-31.12.2018. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016.)

Haastattelujen runko koostui haastateltavan taustatiedoista, koulutus- ja työpaikkahistoriasta, lapsuuden perheen aikuisten ammatti- ja koulutustaustasta. Lisäksi nuorilta kysyttiin avoimilla kysymyksillä, millaisen merkityksen he antavat Elämäntietä-työpajoille. Numeraalista arviointia yhdestä seitsemään käyttäen nuoret vastasivat väittämiin, jotka koskivat heidän elämäntietä merkityksellisiä käännekohtia ja tekijöitä. Numero yksi tarkoitti, että on täysin eri mieltä ja numero seitsemän täysin samaa mieltä. Nuorten osaamista, omaehtoisuutta, itseohjautuvuutta ja pystyvyyskokemuksia tiedusteltiin ja pyydettiin heidän omia esimerkkejä näistä aiheista avoimilla kysymyksillä sekä osa numeraalisesti arvioiden välillä 1-10. Samalla menetelmällä kysyttiin hyvinvointia ja luottamusta sekä palveluiden merkitystä. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016.)

5.2 Aineiston hankinta

Aineiston analysoinnissa toimivat valmiit teemahaastattelut. Tässä opinnäytetyössä käytössä oli yhteensä 25 haastattelua, joista 10 Kouvolan työpajoilla tehtyä ja 15 Helsingin työpajoilla tehtyä. Aluksi luettiin kaikki 25 haastattelua, jonka jälkeen tämän opinnäytetyön laadulliseen aineiston analyysiin valikoitui kolme haastattelua Helsingistä sekä kolme Kouvolasta. Haastattelujen valintakriteereitä ohjasivat opinnäytetyön tutkimustehtävät. Aineiston analyysiin valikoituneiden haastattelujen tiedonantajat tuottivat eniten sisällöllistä tietoa, jota laadullisessa sisältölähtöisessä analyysissä tarvitaan. Haastatteluista 24 oli yksilöhaastatteluja ja yksi oli ryhmähaastattelu. Haastattelut saatiin Metropolian Drive -tiedostosta, josta ne on tulostettu opinnäytetyön tekijöiden toimesta.

Analyysiin valikoituneiden haastattelujen tiedonantajat olivat iältään 17-, 21-, 23-, 26- ja 30 -vuotiaita Elämäntietä- ja Pelillisuus -pajoihin osallistuneita nuoria miehiä. Yhdestä valikoituneesta haastattelusta ei ilmene haastateltavan ikää. Litteroitua tekstiä näissä kuudessa haastattelussa oli yhteensä 57 sivua kirjoitettuna fontilla Verdana, pistekoolla 8. Haastattelujen kestot ovat olleet 34, 44, 51, 53, 56 ja 57 minuuttia. Kaikki kuusi haastattelua on tehty ja litteroitu vuoden 2017 aikana.

5.3 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysissä etsitään tekstistä vastauksia ja merkityksiä tutkimuskysymyksiin ja -tehtäviin. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalysointimenetelmä, jonka avulla voidaan tehdä erilaisia tutkimuksia. Sen avulla pyritään päätelemiin sanallisesta, vertauskuvallisesta tai kommunikatiivisesta tiedosta. Tarkoitus on tuottaa sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Analyysi on tiivistetty, yhtenäinen ja mielekäs tiedollinen kokonaisuus. Tavoitteena on järjestelmällinen ja puolueeton dokumenttien analysointi. Dokumentteja voivat olla esimerkiksi artikkelit, raportit, haastattelut tai jokin muu kirjallisessa muodossa oleva materiaali. (Räsänen 2013.)

Sisällönanalyysi sopii valmiiden aineistojen analysointiin sekä esimerkiksi avoimen haastatteluiden jäsentelyyn. Laadullisia analyyssejä voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriasidonnaisesti sekä teorialähtöisesti. Tässä jaottelussa analyysin ohjaavat tekijät tulevat hyvin huomioiduksi. Tämä aineiston analyysi on tehty induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. Sisällönanalyysia tehdessä voi analyysi olla tarkkaan kuvattuna, haasteellista on saada johtopäätökset tehtyä mielekkäästi. Tarkoituksena ei ole vain luetella tuloksia, vaan tehdä johtopäätöksiä tulosten perusteella. (Tuomi - Sarajärvi 2018:103;117.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi tehdään kolmivaiheisella prosessilla. Ensin aineisto redusoidaan eli pelkistetään, sen jälkeen se klusteroidaan eli ryhmitellään ja lopuksi abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet. Aineiston pelkistämässä tutkimuksen kannalta tieto tiivistetään tai ositetaan. Tutkimustehtävät ohjaavat aineiston pelkistämistä niin että etsitään kuvaavia ilmaisuja tai sanoja esimerkiksi alleviivaten ne aineistosta. (Tuomi - Sarajärvi 2018: 122-123.)

Tässä opinnäytetyössä aineiston analysointi aloitettiin poimimalla kuudesta valitusta haastattelusta ne alkuperäisilmaukset, jotka vastasivat tutkimustehtäviin. Ensin alleviivattiin haastatteluista nämä alkuperäisilmaukset, jotka olivat kokonaisia lauseita. Kaikki nämä ilmaukset kirjoitettiin sana sanalta Word-tiedostoon laadittuun analyysitaulukkoon tutkimustehtävä kerrallaan. Näin muodostui kaksi taulukkoa, molemmille tutkimustehtäville omansa. Tiedonantajat koodattiin helpottamaan aineiston analysointia ja vahvistamaan sen luotettavuutta. Näin myöskään yksittäiset haastateltavat eivät ole tunnistettavissa. Tämän jälkeen ilmaukset pelkistettiin yleiskielelle tarkasti, välttämällä tulkintaa tässä analyysin vaiheessa. Taulukossa 1 on esitetty esimerkit aineiston redusoinnista.

Taulukko 1. Esimerkki aineiston redusoinnista eli pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
"Et mun mielest tää kehittää aika hyvin sitä työelämään menemistä."	"Kehittää aika hyvin työelämään menemistä."
"Mitä mä oon täst saanu jo vähän itteeni irti ja tälle suunnitellu, nii mun mielest tää kehittää aika paljon niit taitoi, ku sä lähet työpajalle nii tää vähän kuvaa sitä mimmonen se rutiini on siellä (työpaikalla)."	"Kehittää aika paljon taitoja ja kuvaa millainen rutiini siellä on (työpaikalla)."
"No kyl se, kylhän tässä sosialisoituu paremmin ihmisten kaa ja tällai, et osaa käyttäytyy ihmisten seuras vähä paremmalla tavalla."	"Tässä sosialisoituu ja oppii käyttäytymään ihmisten seurassa paremmin."

Klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineistosta erotetut alkuperäiset ilmaukset läpikäydään ja etsitään samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia käsitteinä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet kirjataan alaluokkiin. Niiden yhdistämistä kuvataan yläluokkina ja yläluokat yhdistyvät pääluokkiin. Aineisto saadaan näin tiivistettyä. (Tuomi - Sarajärvi 2018:124-125.)

Aineiston klusterointi tehtiin samaan Word-tiedostoon kuin redusointi. Aineisto pysyi näin koko ajan nähtävillä kokonaisuudessaan. Pelkistetyistä ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia, jotka yhdistettiin edelleen alaluokiksi. Tässä vaiheessa tutkimustehtävälle epäolennaiset ilmauksen osat karsiutuivat pois ja jäljelle jäivät alaluokiksi sanat tai sanayhdistelmät, jotka toimivat analyysiyksikköinä. Analyysiyksikkö on analyysiin sopiva merkityksellinen sisällön osa, joka ohjaa pääluokkien muodostamista. Alaluokkia syntyi yhteensä 31 ensimmäiseen tutkimustehtävään: Millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajoihin osallistumisesta ja 35 toiseen tutkimustehtävään: Mitä apua nuoret miehet ovat saaneet työpajoista. Taulukossa 2 on kuvattuna esimerkit aineiston klusteroinnista.

Taulukko 2. Esimerkki aineiston klusteroinnista eli ryhmittelystä.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
"Saa tehdä sellaista kuin haluaa."	Vapaaehtoinen tekeminen
"Tekeminen on vapaata, pakko ei ole mitään tehdä."	

"Hyvä yhteishenki pajajaksoilla, kun on yhteis-aktiiviteettia."	Hyvä yhteishenki
" Yhteishengen lämmittäminen."	
"Mukavaa ja virkistävää tutustua uusiin ihmisiin."	Tutustuminen uusiin ihmisiin
"Olen tottunut näihin ihmisiin ja pystyn katso- maan silmiin."	

Aineiston abstrahointi on teoreettisten käsitteiden luomista, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Abstrahoinnissa edetään alkuperäisilmausten informaatiosta teoreettisiin käsitteisiin ja edelleen johtopäätöksiin. Päättely ja tulkinta ovat sisällönanalyysin perustat. Analyysin kaikissa vaiheissa pyrkimyksenä oli ymmärtää tutkittavia ja heidän omakohtaisia näkökulmiaan asiaan. (Tuomi - Sarajärvi 2018:125-127.)

Aineiston abstrahoinnissa saaduista 31 alaluokasta muodostettiin yläluokat yhdistämällä saman aihepiirin ilmaisut keskenään teoreettisiksi käsitteiksi, jotka vastasivat ensimmäiseen tutkimustehtävään, millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajoihin osallistumisesta. Sama tehtiin saaduille 35 alaluokalle, jotka vastasivat toiseen tutkimustehtävään, mitä apua nuoret miehet saivat työpajoista. Yhdistelemällä alaluokkien samojen aihepiirien käsitteet yläluokiksi muodostettiin vastaukset tutkimustehtäviin. Yläluokkia muodostui yhteensä yhdeksän, joista neljä vastasi tutkimustehtävään, millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajoihin osallistumisesta ja viisi tutkimustehtävään, mitä apua nuoret miehet ovat saaneet työpajoista. Pääluokkia muodostui kaksi, nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta (liite 3) ja koettu apu työpajatoiminnasta (liite 4). Taulukossa 3 kuvattuna esimerkit aineiston abstrahoinnista.

Taulukko 3. Esimerkki aineiston abstrahoinnista eli teoreettisten käsitteiden luomisesta.

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Vapaaehtoinen tekeminen	Motivoituminen	Nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta
Mielenkiintoisuus		
Sopiva vaihtelevuus		
Keskusteleminen	Ihmissuhteiden vahvistuminen	
Luottamuksen syntyminen		
Tutustuminen uusiin ihmisiin		

5.4 Tiedonhaku

Opinnäytetyön teoriapohjan hakemista varten käytiin läpi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksiä sekä Tilastokeskuksen tilastoja syrjäytymisestä. Suomen Sosiaali- ja terveysalan lainsäädäntöä tutkittiin Finlexin verkkosivuilla. Tietoa aiheesta etsittiin erilaisista nuorten miesten syrjäytymiseen liittyvistä tutkimuksista ja nuorten miesten osallisuudesta sekä syrjäytymisen ehkäisemisen hankkeista Suomessa ja ulkomailla.

Teoreettista tietoperustaa haettiin eri tietokannoista. Opinnäytetyössä käytettyjä tietokantoja olivat Medic, Cinahl, PubMed, Finna ja Terveysportti. Hakusanoina käytettiin muun muassa "exclusion", "young men exclusion", "osallisuus", "syrjäytyminen", "nuorten miesten syrjäytyminen". Tärkeimmät hakusanat ja niillä lödyt osumat on taulukoitu. Taulukko Liitteessä 1.

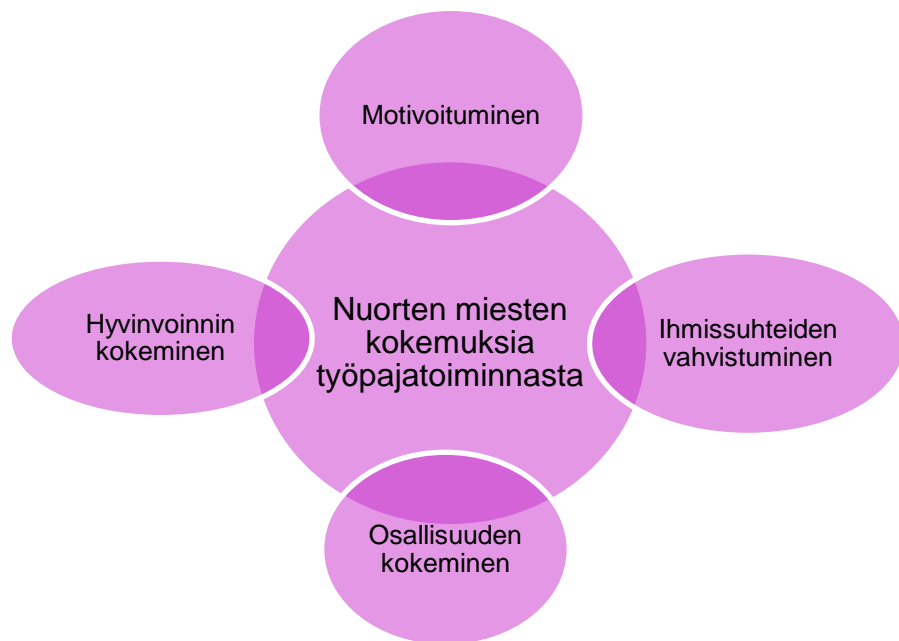
Hakukoneena käytettiin Googlea. Näyttöön perustuvaa tietoa aiheesta saatiin myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta sekä Metropolian Matti-hankkeen materiaaleista. Opinnäytetyöhön etsittiin luotettavaa, näyttöön perustuvaa tietoa. Käytetyt lähteet eivät ole yli kymmenen vuotta vanhoja. Lähteet on listattu tarkasti ja asianmukaisesti sekä niihin on viitattu tekstissä.

6 Tulokset

6.1 Nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta

Nuorten miesten kokemuksiksi työpajatoiminnasta muodostuivat seuraavat neljä yläluokkaa: motivoituminen, osallisuuden kokeminen, ihmissuhteiden vahvistuminen ja hyvinvoinnin kokeminen. Alla olevassa kaaviossa on kuvattuna syntyneet yläluokat, jotka

vastaavat opinnäytetyön tutkimustehtävään, millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajoihin osallistumisesta.

Kuvio 1. Nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta.

6.1.1 Motivoituminen

Nuoret miehet kokivat oman motivaationsa lisääntyneen työpajatoiminnassa. He kokivat saavansa toteuttaa itseään ja tuoda esille omia vahvuuksiaan työpajoilla. Motivoitumisen lisääntymiseen vaikuttivat pajatoiminnan vapaaehtoisuus ja mielekkyys. Mielekkään tekemisen koettiin olevan seurausta siitä, että nuoret miehet saivat paljolti itse vaikuttaa siihen, mitä halusivat työpajoilla tehdä. Motivaatiota lisäsi omavalintaisesta tekemisestä koettu rentous työntekoon työpajoilla. Pajatoiminnan koettiin olevan sopivaa vaihtelua elämään ja hyvin järjesteltyä. Nuorten miesten kokemus oli, että hauskanpito työpajoilla edisti työssä jaksamista ja työn kokemista mielekkääksi. Kokemuksia työpajatoiminnasta kuvailtiin loistaviksi.

”Sit ku saa tehdä semmost mitä haluaa ni sit siihen tulee myös se rentouskii mukaan.” 2S6

”Sopivaa vaihtelua.” 3S31

"...hauskanpito auttaa siihen hirveesti (työssä jaksamiseen)." 5S3

6.1.2 Osallisuuden kokeminen

Yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäsi nuorten miesten mielestä yhteinen ja interaktiivinen toiminta. He kokivat, että jonkinlaisen yhteisen toiminnan yhdistäminen keskusteluun oli tehokas tapa asioiden käsittelemiseen, keskustelun aikaansaamiseen. Yhteinen toiminta myös lisäsi liikettä ja kanssakäymistä ihmisten välillä työpajoilla. Yhteisaktiviteetin, yhteisten retkien ja tutustumiskäyntien koettiin lisäävän yhteenkuuluvuuden tunnetta. Eri-laisten yhteisten projektien myötä lisääntynyt kanssakäyminen ihmisten välillä koettiin yhdistäväksi tekijäksi. Yhdessä tekeminen koettiin yhteishenkeä lämmittävä ja tehokkaana tapana luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toimintamallina itse tekeminen ja osallistuminen koettiin tehokkaimmiksi tavoiksi tutustua ihmisiin, kuin pelkkä istuminen ja kuunteleminen. Nuoret miehet kokivat yhteisöllisyyttä työpajoilla, mikä vahvisti heidän osallisuuden kokemustaan.

"...mut tollain interaktiivinen toiminta on tosi hyvä..." 3S5

"...ainakin muitten ihmisten kanssa työskentely ja tällai kanssakäyminen, kun kyseessä on jonkinlainen projekti." 2S3

"...hyvä kyllä, että hyvä yhteishenki..." 1S31

6.1.3 Ihmissuhteiden vahvistuminen

Keskustelemisen koettiin olevan tärkeässä asemassa ihmissuhteiden luomisessa. Nuoret miehet kokivat pikkuhiljaa työpaja-jaksoilla tottuneensa muihin ihmisiin ympärillä ja kokeneensa ihmissuhteiden vahvistuneen. Ympärillä oleviin ihmisiin tottumisen seurauksena kontaktin ottaminen ja toisiin ihmisiin katsominen lisääntyivät. Lisäksi luottamuksen syntyminen kokeneisiin työpajaohjaajiin ja toisiin pajuoriin lisäsivät ihmissuhteiden syntymisen ja vahvistumisen kokemuksia. Oma aktiivisuus ja muiden kanssa jutteleminen olivat miesten mielestä tärkeitä ihmissuhteiden vahvistumista edesauttavia asioita. Miehet kokivat myös oman aktiivisuuden lisääntyneen sosiaalisten suhteiden luomisessa. Uusiin ihmisiin tutustuminen ja uusien suhteiden luominen koettiin virkistäviksi.

"Kyl mä nyt niihin luotan, ku kuitenkin loppujen lopuks täällä on töissä ja kokemus niil on tietysti ja osaamista." 5S5

”...just tääl työpajal mä oon tottunu kaikkiin näihin ihmisiin tääl...” 4S9

”...sit et sä oot vaan muihin aktiivinen, sä jaksat jutella niitten kaa ja jaksat uusiin ihmisiin tutustuu.” 6S32

6.1.4 Hyvinvoinnin kokeminen

Yhteenkuuluvuuden tunteminen koettiin vahvaksi työpajatoiminnassa. Nuoret miehet kokivat olevansa tärkeitä ja tarpeellisia ja kokemus syntyi työtoiminnan ja yhteisöllisyyden kautta. Miesten kokemus oli, että he pystyivät tekemään hyvää myös toisille sekä tuntemaan itse olonsa hyväksi. Miehet kokivat voivansa edistää asioita ja vaikuttaa niihin työpajoilla, minkä ansiosta asioita pystyi tekemään paremmin. Sosiaalisuus ja yhteiset kokemukset koettiin hyvinvointia lisäävinä tekijöinä. Kevyt tunnelma työpajoilla vaikutti myös hyvinvoinnin kokemiseen.

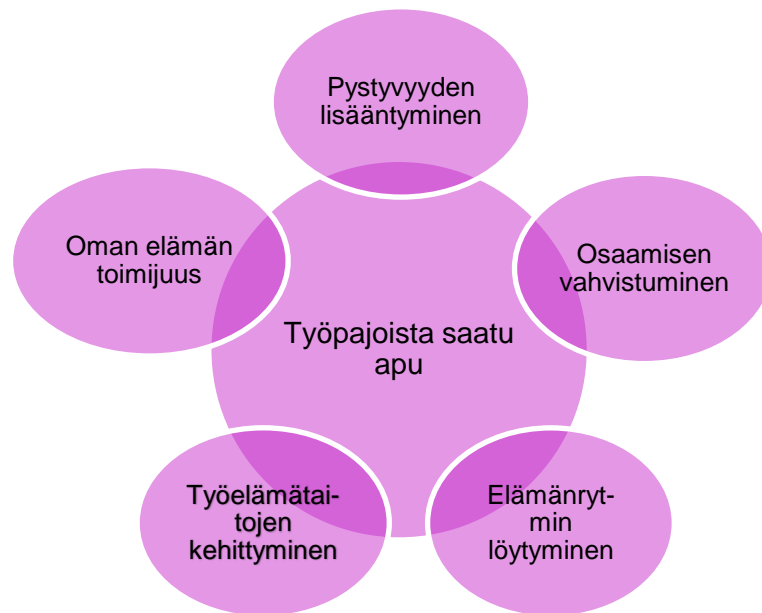
”...sielt saa yhteenkuuluvuutta ja sit voi antaa muille sitä samaa...” 2S61

”...kokee tärkeeks ja tarpeelliseks itsensä.” 2S61

”Me voidaan edistää asioita ja tehdä paremmin.” 5S51

6.2 Työpajoista saatu apu

Työpajoista saatua apua olivat nuorten miesten mielestä pystyvyyden lisääntyminen, oman elämän toimijuus, osaamisen vahvistuminen, työelämätaitojen kehittyminen sekä elämänrytmin löytyminen. Alla olevassa kaaviossa on kuvattuna muodostuneet pääluokat tutkimustehtävään, millaista apua nuoret miehet saivat työpajatoiminnasta.

Kuvio 2. Työpajoista saatu apu.

6.2.1 Pystyvyyden lisääntyminen

Työpajatoiminta oli auttanut nuoria miehiä oman tulevaisuuden suunnittelussa. Nuorilla oli suunnitteilla kouluttautuminen työpajoissa harjoiteltuun, mielenkiintoiseen alaan ja saada tästä myös tutkinto suoritettua. Osalla nuorista miehistä oli pohjalla ammatillinen tutkinto ja työpajojen innostamina he halusivat jatkaa korkeimpiin opintoihin. Työpajoilla opeteltiin vastuunottamista projektien muodossa. Nuoret miehet saivat kokeilla työnjohtajan roolia erilaisissa yhteisissä projekteissa sekä harjoitella muiden kannustamista ja tukemista työssä. Oma pystyvyyden tunne ja itseohjautuvuus lisääntyivät, kun nuoret saivat ottaa vastuuta työtehtävistä työpajoilla.

"Viel on suunnitteilla, että lähtis lukemaan viel alaa...et mä haluan metalli-insinöörin paperit vielä." 6S51

"Mä vähän muille sanon mitä ne vois tehdä." 6S52

"Tulee semmost työnjohtajan roolii." 6S53

6.2.2 Oman elämän toimijuus

Työpajatoiminta oli lisännyt nuorten miesten uskoa omien tavoitteiden saavuttamiseen ja päämäärien toteutumiseen. Oman toiminnan kautta nuoret saivat itseluottamusta ja uskoa omiin kykyihinsä. Työpajoilla omista töistä saatu palaute lisäsi myös itseluottamusta ja vahvisti nuorten miesten voimavaroja. Omassa elämässä toimiminen sekä siihen panostaminen vahvistuivat työpajoilla. Nuoret miehet saivat työpajoilta vahvistusta sille, että he pystyvät itse vaikuttamaan omilla teoillaan ja valinnoillaan omaan elämänsä tulevaisuudessa. Oman itsensä tunnistamiseen saatiin apua työpajoilta.

”Ennen tuntu vähän toivottomalt, mut nyt mul on niin vahva usko siihen, et mä saan mun tavoitteet tehty...” 4S7

”Olen saanu tosi paljon (palautetta), just tääl pajalla, tosi monet sanonu...” 4S3

”Kyl mä uskon, et mä pystyn vaikuttaan elämäni, tosi paljon.” 4S71

6.2.3 Osaamisen vahvistuminen

Työpajatoiminta sai nuoret miehet ajattelemaan työn saamisen mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Niitä asioita, joita pitäisi tehdä työpaikan saamisen eteen sekä valmiuksia, joita pitäisi omaksua. Työpajatoiminta oli kartuttanut näitä valmiuksia, osaamista sekä työkuvioita. Työelämän ajattelu oli selvästi lisääntynyt työpajoilla aikaisempaan elämään verrattuna. Myös rohkeus kysellä ja ottaa selvää työhön liittyvistä asioista oli lisääntynyt työpajojen ansiosta. Aikuistuminen työpajojen aikana auttoi miehiä hahmottamaan ja ajattelemaan tulevaisuutta eri lailla. Erään vastanneen nuoren miehen kokemus työpajatoiminnasta oli tyhjänpäiväinen, eikä hän ollut saanut siitä mitään apua elämälleen.

”Kylhän se on kartuttaa tai on kartuttanu meiän kaikkien työkuvioit ja tällasii.” 1S32

”...avartanu asioit sitte.” 1S33

”Rehellisesti ja nöyrästi pahoitellen niin ei siit mulle itelle henkilökohtasesti jääny oikeestaan mitään sellast mieleen.” 3S42

6.2.4 Työelämätaitojen kehittyminen

Nuorten miesten työelämässä tarvittavat taidot ja rutiinit kehittyivät työpajoilla. Näiksi taidoiksi he mainitsivat eritoten sosialisoitumisen, käyttäytymisen toisten ihmisten seurassa ja kommunikoinnin lisääntymisen. Miehet olivat kehittäneet ryhmätyöskentelytaitoja erilaisissa projekteissa työskennellessään ja kertoivat kommunikointitaitojen helpottuneen ja lisääntyneen. Myös erilaiset työpajaohjaajien järjestämät tutustumiskäynnit mieluisiin aloihin lisäsivät nuorten työelämätaitojen kehittymistä. Nuorten miesten mielestä työpajoilla sai hyvän käsityksen siitä, millaisia rutiineja työelämään sisältyi. Työelämään meneminen tuli tutuksi, koska sitä harjoiteltiin työpajoissa.

"Kylhän tässä sosialisoituu paremmin ihmisten kaa..." 6S3

"...opettaja voi järkkää jonku kolmen päivän tutustumisen sulle siihen mieluiseen alaan, niin sä pääset kokeileen silloin tällön niitä." 5S2

"Et mun mielest tää kehittää aika hyvin sitä työelämään menemistä." 6S2

6.2.5 Elämänrytmin löytyminen

Nuoret miehet kertoivat työpajatoiminnan rytmittävän heidän arkeaan. Jos elämässä ei mikään muu juuri sillä hetkellä ollut onnistanut, niin työpajatoiminta rytmitti heidän elämää ja päivärytmi oli parempi kuin ennen työpajajaksoja. Työpajatoiminta oli heidän mielestään huomattavasti parempi vaihtoehto sille, että ei olisi ollut mitään tekemistä. Päivärytmin säilyvyyteen vaikutti myös rahan saaminen työpajatoiminnasta. Osalle nuorista miehistä työpajatoiminta oli hätävaihtoehto, kun muuta tekemistä elämässä ei ollut. Pajatoiminta motivoi miehiä säilyttämään arjen rutiinit, jotta elämästä pääsisi paremmin kiinni.

"...mä valvon yöt ja nukun aamut niin mä saan semmosen rytmin elämäni siit helposti." 3S32

"Paremmän puuttees hyvä olla." 3S41

"...vaihtoehto siinä vaiheessa, kun mikään muu ei lykstä/onnista..." 3S33

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laadullisen aineiston analyysin avulla selvittää Matti-hankkeeseen osallistuneiden nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta sekä työpajoista saadusta avusta. Tavoitteena oli tuottaa hyödyllistä ja kokemuksellista tietoa hankkeelle tulevaisuuden työpajatoiminnan kehittämistä varten.

Matti-hankkeessa vahvistetaan nuorten miesten osallisuutta, voimavaroja, oman elämän toimijuutta sekä elämänhallintaa (Hankesuunnitelma 2016: 12). Hankkeen tarkoituksena on myös tukea nuoria miehiä sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen sekä edistää miesten työllisyyttä (Liinamo - Poikolainen - Raatikainen 2016). Tuloksista ilmenee, että työpajoihin osallistuminen ja siellä käytetyt ohjausmallit, Elämänkulku ja Pelillisuus, ovat lisänneet nuorten miesten motivaatiota. Lisäksi miesten osallisuuden ja hyvinvoinnin kokeminen ovat lisääntyneet. Miehet kokivat olevansa enemmän itseohjautuvia ja pystyvänsä vaikuttamaan omaan elämäänsä ja sen hallintaan paremmin. Voimavarojen sekä oman elämän toimijuuden koettiin lisääntyneen työpajatoiminnan myötä. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus koettiin myös vahvaksi työpajoilla. Työllisyyttä edisti ajatukset jatkokouluttamisesta ja työelämätaitojen kehittämisestä.

Työpajatoiminnasta voidaan todeta olleen hyötyä nuorten miesten elämässä. Erityisesti oman elämän asiantuntijuuden käyttäminen pajatoiminnan suunnittelussa koettiin edistävän motivaatiota ja sitoutumista. Pelillisyyden käytön koettiin lisäävän mielekkyyttä työpajoilla. Opinnäytetyössä saadut tulokset tukevat Matti-hankkeen tavoitteita ja tavoitteiden voidaan tulkita toteutuneen.

Tuloksissa ilmenee, että nuoret miehet kokivat osallisuuden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kasvamista, työelämävalmiuksien ja koulutusmahdollisuuksien lisääntymistä sekä motivoitumista näihin mahdollisuuksiin. Yksilöt voivat kokea osallisuutta nimenomaan työn, harrastusten ja kaverisuhteiden kautta, mikä ilmenee myös tuloksissa. Nuoret miehet kokivat osallisuuden tunteen vahvistumista ihmissuhteiden luomisen, työn ja yhteisen tekemisen kautta. Raivio & Karjalainen (2013) määrittelevät osallisuuden kolme eri osa-aluetta, jotka ovat riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus sekä yhteisöihin kuuluminen. Tuloksista ilmenevät myös nämä osa-alueet. Toimeentulo

motivoi nuoria miehiä pajatoimintaan ja toiminta koettiin hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä lisääväksi.

Osallisuus on hyvin kokemuksellista ja osa nuorista voi kokea osallisuuden pakollisena. Tärkeitä ovatkin yksilön vaikutusmahdollisuudet, tiedonsaanti ja vaihtoehdot. (Helne 2013.) Tuloksista ilmenee, että nuoret miehet kokivat saavansa vaikuttaa pajatoimintaan ja suunnitella sitä myös oman elämänkulkunsa mukaan. He kokivat pajatoiminnan vapaaehtoiseksi ja mielekkääksi eikä yhdestäkään haastattelusta ilmennyt vastahakoisuutta pajatoimintaa kohtaan. Nuoria miehiä oli pajatoiminnan alussa informoitu toiminnan sisällöistä ja heidän omia mielenkiinnon kohteitaan otettu huomioon pajatoiminnan järjestämisessä. Nuorten miesten kokemuksista nousi motivaation lisääntyminen mielekkään ja rennon tekemisen myötä.

Nuorten osallisuuden kokemusten jäljillä -tutkimus on myös hyvin verrattavissa tässä opinnäytetyössä saatuihin tuloksiin. Tutkimuksessa nuorten osallisuutta vahvistaviksi tekijöiksi nousi samoja asioita kuin tämän opinnäytetyön tuloksissa. Yhteisiksi osallisuuden kokemuksiksi molemmissa nousivat myönteiset tulevaisuuden ajatukset, ystävyssuhteet, työ ja hyväksytyksi tulemisen kokemus. Myös turvallinen ympäristö koettiin tärkeäksi osallisuutta edistäväksi tekijäksi molemmissa. Tämän opinnäytetyön tuloksissa ympäristön turvallisuus ilmeni luottamuksen syntyminenä sekä myönteisen palautteen saamisena. Lisäksi Nuorten osallisuuden kokemusten jäljillä -tutkimuksen nuoret kokivat, että heille tulisi tarjota muitakin palveluita kuin työllistämispalvelut. Matti-hankkeeseen osallistuneet nuoret miehet kokivat työpajatoiminnan tukevan ja auttavan työllistymisessä, joten voidaan tulkita, että osallistavana ja syrjäytymistä ehkäisevänä toimenpiteenä pajatoiminta on tehokasta.

Osallisuus ja sosiaaliset verkostot suojaavat yksilöitä syrjäytymiseltä ja huono-osaisuudelta (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2017). Tuloksista käy ilmi, että työpajatoiminta auttaa nuoria suojautumaan syrjäytymiseltä ja huono-osaisuudelta. Osallisuuden kokeminen ja sosiaalisten verkostojen vahvistuminen nousivat esiin tämän opinnäytetyön tuloksista.

Perttu Raivio (2015) esittää väitöskirjassaan erilaisen kannan syrjäytymien ehkäisyyn. Hänen mielestään projektiluontoisen tekemisen sijaan tulisi panostaa pitkäjänteiseen ja kestävään syrjäytymisen ehkäisyyn. Tämän opinnäytetyön tulokset kuitenkin osoittavat, että projektiluontoisesta pajatoiminnasta on hyviä kokemuksia ja sillä on saatu apua.

Tämän opinnäytetyön tulokset ovat suurelta osin verrattavissa hankittuun teoretietoon osallisuudesta ja syrjäytymisen ehkäisystä. Tulokset ja teoria tukevat toisiaan ja nuorten miesten kokemukset sekä koettu apu työpajatoiminnasta viittaavat teoretietoon siitä, mitä syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden edistäminen edellyttävät.

7.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössä, jonka perustana on inhimillinen toiminta ja tietolähteinä ihmiset, eettisten ratkaisujen merkitys korostuu. Tutkimusetiikkaa ohjaa tutkimuseettinen neuvottelukunta sekä lainsäädäntö. Tiedonhankinnassa ja tutkimuksessa tulee noudattaa eettisesti ja tieteellisesti kestäviä menetelmiä, mikä koskee myös arviointia ja raportointia. Tutkimuksessa käytettyjen lähteiden tulee olla mahdollisimman luotettavia ja perustua tutkittuun tietoon. Tulosten julkaisemisessa käytetään avoimuutta ja tietolähteiden valinnassa monipuolisuutta. (Leino-Kilpi - Välimäki 2014:364-365, 370-371; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6-15.) Opinnäytetyössä on käytetty erilaisia ja monipuolisia luotettavia lähteitä tutkittuun tietoon perustuen eli tiedon hankinta on ollut eettisten periaatteiden mukaista. Tulosten käsittelyssä ja arvioinnissa on oltu huolellisia ja tekijät eivät ole esittäneet muiden tutkimustuloksia ominaan. Tässä opinnäytetyössä on noudatettu hyviä tieteellisen käytänteiden periaatteita ja viitattu muiden tekijöiden kirjoittamiin teksteihin asianmukaisin lähdeviittauksin sekä käytetty julkista aineistoa. Tietolähteiden luotettavuutta on arvioitu julkaisuvuoden, paikan ja tekijöiden mukaan.

Tieteellinen tutkimus tulee olla mahdollisimman virheetöntä, joten tutkimuksen luotettavuus tulee arvioida. Tutkimustuloksiin ei saisi vaikuttaa tutkijan sukupuoli, uskonto tai poliittinen kanta, siihen mitä hän havaitsee. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuudesta on monenlaisia näkökantoja mutta sitä arvioidaan johdonmukaisena kokonaisuutena. Lukijalla täytyy olla riittävästi tietoa, että hän pystyy arvioimaan tutkimustuloksia. (Tuomi - Sarajärvi 2018:158-160, 163-165.) Tässä opinnäytetyössä on selvitetty tarkasti ja huolellisesti analyysin kohde ja tarkoitus. Opinnäytetyön analyysiin valikoitui kuusi haastattelua, jotka on analysoitu huolella huomioiden tutkittujen kokemusten perusteellinen tulkinta. Tulokset sekä johtopäätökset on raportoitu tarkasti ja puolueettomasti eikä tuloksiin ole vaikuttaneet tekijöiden mielipiteet tai ennakoasenteet. Tutkimustuloksia ei ole muunneltu tai jätetty tarkoituksella raportoimatta.

Opinnäytetyön luotettavuutta voivat heikentää käänkövirheet sekä suhteellisen pieni haastattelujen määrä. Valikoidut kuusi haastattelua tukivat toisiaan ja niistä löytyi samankaltaisia laadullisia ilmauksia, joten tämän voidaan katsoa lisäävän opinnäytetyön luotettavuutta. Luotettavuutta lisää myös se, että tulokset ovat hyvin verrattavissa tutkittuun tietoon.

Opinnäytetyön tekijöille tämä laadullinen aineiston analyysi on ensimmäinen, joten siinä on keskitytty nimenomaan menetelmään. Tutkimusta teki kaksi henkilöä yhteistyössä, joten väärinymmärrysten ja virheiden mahdollisuus pienenee. Tekijöillä ei ole ollut aiempaa tietoa työpajoista eikä Matti-hankkeesta, mikä vähentää omien mielipiteiden osuutta tässä opinnäytetyössä. Luotettavuutta saattaa heikentää se, että kaikista lähteistä ei ole ollut saatavilla vuosilukua tai sivunumeroita.

Laadullisessa tutkimuksessa kerätään tietoa eri lähteistä ja verrataan, tuottavatko eri lähteet toisiaan tukevia tuloksia. Tuloksia voidaan verrata myös omaan tulkintaan. Kun saadaan useita tuloksia siitä, että väite on paikkaansa pitävä, tutkimuksen vahvistettavuus paranee. Tutkimukselle tuo uskottavuutta riittävä dokumentointi. Tutkimuksen eri vaiheissa tehdyt ratkaisut kuten analyysi- ja tiedonkeruumenetelmät perustellaan selkeästi, jolloin lukijalle mahdollistetaan tutkijan ratkaisupolun tarkistaminen. (Kananen 2014:152-153.) Opinnäytetyössä analysoitu aineisto on esitelty hyvin sekä selvitetty, mistä tietokannoista ja teoksista teoriatieto on hankittu. Opinnäytetyön teoriaosaan saatiin runsaasti tietoa syrjäytymisestä, osallisuudesta ja niiden vaikutuksista ja nämä tiedot tukevat analyysin tuloksia. Työn etenemistä on kuvattu uskottavalla ja riittävällä tavalla. Tutkimuksen hyödyllisyyttä korostaa se, että syrjäytymisen ehkäiseminen on laaja yhteiskunnallinen tavoite.

Tutkimuksen riippuvuutta tarkastellaan sillä, onko se toteutettu tieteellistä tutkimusta ohjaavin periaattein. Luotettavuuden yksi näkökulma on siirrettävyys eli ovatko tutkimuksen tulokset siirrettävissä muihin kohteisiin tai tilanteisiin. (Tuomi – Sarajärvi 2018:162.) Opinnäytetyössä on keskitytty nuorten miesten kokemuksiin ilman omia päättelyitä asiasta. Tutkimuksen kohderyhmä, vastaajien määrä, teemahaastattelun runko sekä analyysin tulokset on esitelty kattavasti. Vastaava opinnäytetyö voitaisiin toteuttaa esimerkiksi työpajoihin osallistuvien nuorten naisten kokemusten pohjalta.

Plagiointi on aikaisemmin julkaistun tekstin liittämistä omaan kirjalliseen työhön (Leino-Kilpi ym. 2014:370-371). Opinnäytetyön alkuperä ja plagiointi on tarkastettu Turnitin ohjelman avulla ja se osoitti 5 prosentin yhtäläisyyden eri tietokannoissa olevaan aineistoon. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus -järjestelmässä, jossa se on kaikkien luettavissa ja käytettävissä. Tämän opinnäytetyön tekijöillä on Google Drivessa tiedostoja, jotka sisältävät Matti-hankkeeseen osallistuneiden nuorten miesten haastatteluja. Tiedostot poistetaan opinnäytetyön valmistuttua. Tässä opinnäytetyössä ei paljasteta tutkittavien henkilöllisyyttä ja tiedonantajat on koodattu anonymiteetin varmistamiseksi.

7.3 Kehittämishaasteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli hyödyllisen ja ajankohtaisen kokemustiedon tuottaminen Matti-hankkeelle. Tuloksissa käy ilmi, että juuri nuoret miehet ovat vaarassa syrjäytyä ja ongelma on usein ylisukupolvinen. Syrjäytymistä uhkaavat tekijät tunnistetaan, mutta erilaisia tukitoimia tarvitaan edelleen. Tärkeää olisi ehkäistä syrjäytymistä, ennen kuin se hankaloittaa elämää. Ennaltaehkäisevä työ tarvitsee lisää yhteiskunnan panosta ja se tulisi kaikin puolin koko yhteiskunnalle halvemmaksi kuin korjaava työ, jota valitettavasti suurimmaksi osaksi tehdään. Nuorten miesten tukeminen tulisikin aloittaa jo lapsuudessa (Korhonen 2018). Koska tutkimusten perusteella juuri nuoret miehet ovat suurimmassa riskissä pudota yhteiskunnan ulkopuolelle, tulisi voimavaroja kohdistaa yhä enemmän poikien tukemiseen päiväkodeissa ja alakouluissa.

Työpajatoimintaa tulisi tarjota mahdollisimman varhain nuorille, jotka ovat heti peruskoulun jälkeen ilman jatkokoulutuspaikkaa tai työtä. Tällöin nuori ei jäisi yhteiskunnan ulkopuolelle, vaan pääsisi kiinni elämänrytmiin ja löytäisi työpajojen avulla mielenkiinnon kohteita sekä saisi apua koulu- tai työelämään.

Tässä opinnäytetyössä ilmeni, että työpajakokeilut ovat edistäneet nuorten miesten motivaatiota ja elämänhallintaa sekä työelämässä tarvittavia taitoja. Jo olemassa olevien tukimuotojen vaikuttavuutta nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisyyn tulisi selvittää lisää. Työelämän toimijat tulisi ottaa tiiviimmin yhteistyöhön mukaan. Pajatoimintaan pääsemisen esteeksi on mainittu tilojen puute ja henkilökunnan vähyys. Toimintaa voitaisiin kehittää asianmukaisten tilojen järjestämisellä sekä henkilökunnan lisäämisellä. Pajatoiminta voisi tulevaisuudessa olla myös pidempijaksoista, jolloin toiminnalle asetettujen

tavoitteiden saavuttamiselle olisi enemmän aikaa. Pitkäjänteisyys on myös tärkeää syrjäytymisen ehkäisyssä (Raivio 2015). Näihin toimenpiteisiin tarvitaan kuitenkin lisärahoitusta yhteiskunnalta ja muilta toimijoilta.

Työpajatoimintaa tulisi laajentaa ja jatkossa olisi tärkeää saada kokemuksellista tietoa suuremmalta otokselta. Tämän opinnäytetyöprosessin aikana on haastateltu lisää työpajoihin osallistuneita nuoria miehiä. Nämä haastattelut eivät kuitenkaan ole mukana tässä opinnäytetyössä. Olisikin tärkeää saada tuloksia myös näistä uudemmissa haastatteluista. Jatkossa tätä opinnäytetyötä voi hyödyntää tulevissa Matti-hanketta koskevissa opinnäytetöissä. Tulevaisuudessa saatavaa laadullista tutkimustietoa miesten työpajakokemuksista ja työpajoilta saadusta avusta voidaan verrata tämän opinnäytetyön tuloksiin.

Suurin osa nuorista voi hyvin Suomessa. Pieni osa voi kuitenkin todella huonosti ja ongelmat jatkuvat ja kärjistyvät tässä joukossa. Nuorten tyttöjen huonovointisuus on lisääntynyt. Yläkoululaisista tytöistä jopa viidennes kokee itsensä masentuneeksi ja sairaalajaksoit ovat lisääntyneet itsensä vahingoittamisen vuoksi (Terveyskirjasto 2014). Työpajatoimintaa ja niistä saatuja kokemuksia voisi kartoittaa myös nuorten naisten osalta tulevaisuudessa.

Koska miehet kokivat hyötyvänsä yhteisöllisestä tekemisestä, tulisi syrjäytymisen ehkäisyssä entistä enemmän panostaa yhteisöllisyyteen ja yhteiseen tekemiseen sekä osallisuuteen. Päivähoidon ja alakoulujen valmiuksia syrjäytymisen ehkäisyssä tulisi vielä tukea lisää ja mahdollistaa henkilökunnalle lisäkoulutusta tämän aiheen osalta. Varhainen puuttuminen ja välittäminen ovat avainasemassa syrjäytymisvaarassa olevien lasten, nuorten ja perheiden tunnistamisessa, ohjaamisessa ja tukemisessa. Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia voidaan tukea esimerkiksi kodinhoidollisilla palvelumuodoilla sekä tukihenkilöpalveluilla. Tuen tarve on tärkeä selvittää ja ohjata perheitä riittävän ajoissa tukitoimien piiriin. Ammattilaisten rohkeus sekä ajantasainen tieto syrjäytymiseen liittyvissä asioissa edistää nuorten sekä koko yhteiskunnan hyvinvointia.

Huono-osaisuuden ehkäisyyn ei ole olemassa helppoja ja yksinkertaisia apuvälineitä. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen on haaste syrjäytymisessä. Nuorten koulutukseen ohjaaminen tai taloudellinen avustaminen eivät yksinään riitä. Suomessa tarvitaan laadukasta varhaiskasvatusta, ennaltaehkäisevää neuvolatyötä, kannustavaa perusope-

tusta, hyvää opinto-ohjausta sekä positiivisia roolimalleja lapsille. Vanhemmuuteen valmentautuminen sekä riittävät palvelut vanhemmuuden turvaksi on taattava. Perhevalmennusta on kuitenkin vähennetty neuvolapalveluissa. Eri toimijoiden yhteistyö on tärkeää ja siihen tulisi lisätä resursseja, kuten kodin ja koulun sekä varhaiskasvatuksen ja neuvolan väliseen yhteistoimintaan. On tärkeää, että kouluissa nuoria ohjataan tarvittaviin sosiaali- ja terveystoimenpalveluihin tarpeeksi ajoissa. (Terveyskirjasto 2014.)

Ennaltaehkäisy ei ole pelkästään sosiaali- ja terveystoimen vastuulla. Sen tulisi toteutua kaikilla kunnan toimialoilla myös kulttuuri- ja ympäristötoimissa sekä järjestöissä. Terveystoimen edistäminen tulisi olla pitkällä tähtäimellä motivoitunutta ja tavoitteellista sekä helposti toteutettavaa, selkeää ja konkreettista. Hyvien käytänteiden levittäminen on tärkeää. (Nordling 2014.) Suomessa on edelleen terveyseroja eri sosiaaliryhmien välillä. Terveystoimen kaventamiseksi tarvittaisiin muun muassa palvelujärjestelmän eriarvoisuuden puuttumista, työttömyyden vähentämistä sekä syrjäytyneiden ja pienituloisten aseman korjaamista. (Terveyskirjasto 2014.) Työttömyys heikentää ihmisten terveyttä ja kansansairauksiin sairastumisen riski kasvaa. Lapsiperheiden riittävä toimeentulo ja helposti saatavat tukipalvelut sekä perheen yhteinen aika parantavat lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointia yhteiskunnassa.

Lähteet

Chuang, Ying-Chic – Chuang, Kun-Yang – Yang, Tzu-Hsuan 2013. Social cohesion matters in health. *International Journal for Equity in Health* 2013 12:87. Verkkodokumentti. <<https://equityhealthj.biomedcentral.com/articles/10.1186/1475-9276-12-87>>. Luettu 10.10.2018.

Era, Taina 2013. Osallisuus – Oikeutta vai pakkoa? Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Verkkodokumentti. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 2.2.2018.

Euroopan Komissio 2014. Suomen kumppanuussopimuksen 2014 – 2020 tiivistelmä. Verkkodokumentti. <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/partnership-agreement-finland-summary-oct2014_fi.pdf>. Luettu 20.02.2018.

Euroopan Sosiaalirahasto 2017. Mikä on ESR? Verkkodokumentti. <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=fi>>. Luettu 26.10.2018.

Haapanen, Ari - Peitsalo, Peter 2018. Uusia käytäntöjä nuorten miesten työelämästä syrjäytymisen ehkäisyyn. Teoksessa Katisko, Marja - Keskitalo, Elsa - Malkavaara, Mikko - Määttä, Anne - Suikkala, Arja - Vesterinen, Olli (toim.) 2018. Alueellisuus, paikallisuus, ja globaalit mahdollisuudet - Diakonia Ammattikorkeakoulun Tki-toiminnan vuosikirja 3. Tampere: Juvenes Print Oy. Verkkodokumentti. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/142012/Diak_Tyoelama_14_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 9.10.2018.

Hankesuunnitelma 2016. Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Google Drive -tiedosto. Luettu 30.03.2018.

Helsingin Diakonissalaitos 2017. Nuorille yhä vaikuttavampaa tukea. Verkkodokumentti. <<https://www.hdl.fi/ajankohtaista/2475-nuorille-yha-vaikuttavampaa-tukea-stm-myonsi-avustuksia-nuorten-koulutus-ja-tyoelamavalmiuksien-vahvistamiseen>>. Luettu 28.01.2018.

Helsingin kaupunki 2017. Sosiaali- ja terveystyö. Työllistymisen tukeminen ja sosiaalinen kuntoutus. Verkkodokumentti. <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/tyollistymisen-tuki/>>. Luettu 23.3.2018.

Helsingin kaupunki 2018. Sosiaali- ja terveystyö. Sosiaalityö nuorille. Palvelut nuorille. Verkkodokumentti. <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalityo/nuoret/>>. Luettu 23.3.2018.

Hemming, Mia 2006. Syrjäytyneet ja syrjäytyvät miehet ja lapset. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (2006): 6. Stakes. Verkkodokumentti. <<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101461/066hemming.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 1.10.2018.

Hiilamo, Heikki – Komp, Kathrin – Moisio, Pasi – Sama, Thomas Babila – Lauronen, Juha-Pekka – Karimo, Aasa - Mäntyneva, Päivi - Parpo, Antti – Aaltonen, Henri 2017.

Neljä osallistavan sosiaaliturvan mallia. Valtioneuvoston kanslia. Verkkodokumentti. <http://vnk.fi/documents/10616/3866814/18_2017_Nelj%C3%A4+osallistavan+sosiaali-turvan+mallia.pdf/4e31990f-5e94-4b64-b73a-a72784c91f85?version=1.0>. Luettu 01.04.2018.

Hiilamo, Heikki - Määttä, Anne – Koskenvuo, Karoliina - Pyykkönen, Jussi - Räsänen, Tapio – Aaltonen, Sanna 2017. Nuorten osallisuuden edistäminen. Selvitysmiehen raportti. Verkkodokumentti. <<https://nuorisotakuu.fi/documents/3924414/4306153/Nuorten-osallisuuden-edistaminen.pdf>>. Luettu 5.2.2018.

Hilli, Petri - Ståhl, Timo - Merikukka, Marko - Ristikari, Tiina 2017. Syrjäytymisen hinta - case investoinnin kannattavuuslaskelmasta. Yhteiskuntapolitiikka 6/2017. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135714/YP1706_Hilliyym.pdf?sequence=2>. Luettu 20.1.2018.

Kaivosoja, Matti 2018. Syrjäytyneet nuoret. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Verkkodokumentti. <http://www.terveysportti.fi/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=ykt00829&p_haku=nuorten%20miesten%20syrj%C3%A4ytyminen>. Luettu 9.10.2018.

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja: Suomen Yliopistopaino Oy.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/matti-miesten-matkat-tyohon-ylisukupolvisten-tyottomyyden-kierteiden-katkaiseminen/>>. Luettu 28.9.2018.

Kirjavainen, Mari 2018. Nuorten osallisuuden kokemusten jäljillä. Pro Gradu tutkielma. Sosiaalityö. Verkkodokumentti <<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63131/Kirjavainen.Mari.pdf?sequence=1&is%20Allowed=y>>. Luettu 02.04.2018.

Korhonen, Maiju 2018. Syrjäytyminen ei ole lapsen syy: hän kantaa seurauksia harteillaan. Terveys ja talous vol. 81 no. 4. Verkkodokumentti. <<http://media.mediasepat.fi/Tt201804/index.html#/article/26/page/1-1>>. Luettu 6.10.2018.

Kuure, Tapio – Lidman, Jukka 2014. Yhteisellä työllä parempaa. Opaskirja monialaisen yhteistyön kehittämiseksi nuorten hyvinvointipalveluissa. Verkkodokumentti. <<http://www.koordinaatti.fi/sites/default/files/yhteisella-tyolla-parempaa.pdf>>. Luettu 01.02.2018.

Leino-Kilpi, Helena - Välimäki, Maritta 2014. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Liinamo, Arja - Poikolainen, Jaana - Raatikainen, Eija 2016. Matti - Miesten matkat työhön. Tutkimussuunnitelma – Nuoret miehet oman elämänsä tekijöiksi. Helsinki. ESR-

hanke 2016-2018. Verkkodokumentti. <https://drive.google.com/drive/folders/0B_bWt1M6i9mWVXdEZGlvNUdia0E>. Luettu 18.1.2018.

Lund, Thomas – Andersen, Johan Hviid – Winding, Trine Nohr – Biering, Karin – Labriola, Merete 2013. Negative life events in childhood as risk indicators of labour market participation in young adulthood: A prospective birth cohort study. *PloS one*, 8 (9), e75860. 1–7. Verkkodokumentti. <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3770657/>>. Luettu 29.10.2018.

Matlin, Stephen A. – Depoux, Anneliese – Schutte, Stefanie – Flahault, Antoine – Saso, Luciano 2018. Migrants' and refugees' health: towards of agenda of solutions. *BMC* 2018 39:27. Verkkodokumentti. <<https://publichealthreviews.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40985-018-0104-9>>. Luettu 09.10.2018.

Mawn, Lauren – Oliver, Emily J – Akhter, Nasima – Bambra, Clare L – Torgerson, Carole – Bridle, Chris – Stain, Helen J. 2017. Are we failing young people not in employment, education or training (NEETs)? A Systematic review and meta-analysis of re-engagement interventions. *Systematic Reviews* 2017 6:16. Verkkodokumentti. <<https://systematicreviewsjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13643-016-0394-2>>. Luettu 10.10.2018.

Me-säätiö 2018. Suomessa on 60191 syrjäytynyttä nuorta. Verkkodokumentti. <<https://www.mesaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/suomessa-on-60-191-syrjaytynytta-nuorta/>>. Luettu 26.10.2018.

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2016. Matti-Miesten matkat työhön-hanke (ESR) 1.9.2018 - 31.12.2018. One Drive materiaali. Luettu 30.03.2018.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA Analyysi 19/2012. Helsinki. Elinkeinoelämän valtuuskunta. Verkkodokumentti. <https://drive.google.com/drive/folders/0B_bWt1M6i9mWYndKTDV4dEFSTTQ>. Luettu 19.1.2018.

Nordling, Esa 2014. Syrjäytyminen on ehkäistävissä-elämä raiteilleen. Terveiden -ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<https://docplayer.fi/4740934-Syrjaytyminen-on-ehkaistavissa-elama-raiteilleen.html>>. Luettu 01.11.2018.

Nuorisotakuu. <<http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta>>. Verkkodokumentti. Luettu 27.1.2018. Nuorisotakuu. <<http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta>>.

Nykänen, Nina – Raivio, Helka 2014. Osallistavan työllisyyspolitiikan elementtejä - yhdenvertaisuutta vai aktivointia? Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126356/URN_ISBN_978-952-302-171-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 02.04.2018.

Oikeusministeriö 2017. Rikksentorjuntaneuvosto. Nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisy. Verkkodokumentti. <www.vakivallanvahentaminen.fi/fi/index/hyviakaytan-toja/nuortenmiestensyrjaytymisenehkaisy.html>. Luettu 25.01.2018.

Paananen, Reija - Ristikari, Tiina - Merikukka, Marko - Rämö, Antti - Gissler, Mika 2012. Lasten ja nuorten hyvinvointi Kansallinen syntymäkohortti 1987 –tutkimusaineiston valossa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102984/THL_RAPO52_2012_web.pdf. Luettu 8.2.2018.

Pernaa, Minna 2014. Varhainen puuttuminen suojaa syrjäytymiseltä. Helsinki: Tesso. Sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti. Verkkojulkaisu. <<https://tesso.fi/artikkeli/varhainen-puuttuminen-suojaa-syrjytyimiselt>>. Luettu 9.10.2018.

Perttula, Rauno 2015. Syrjäytymispuhe hallinnan strategiana opiskelijahuollon sosiaalityössä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Verkkojulkaisu. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45264/978-951-39-6076-6_vaitos20022015.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 10.10.2018.

Pyykkönen, Jussi – Myrskylä, Pekka – Haavisto, Ilkka – Hiilamo, Heikki – Nord, Ulla 2017. Kadonneet työmiehet. EVA Analyysi 54/2017. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta. Verkkodokumentti. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2017/02/no_54.pdf>. Luettu 2.4.2018.

Raivio, Helka - Karjalainen, Jarmo 2012. Osallisuuden osatekijät. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat>>. Luettu 21.1.2018.

Rasmussen, Charlotte Elkjaer – Kalleisen, Martin Nystrup – Su, Vivian Wie 2015. Nyttejob i Danmark. Verkkodokumentti. <<https://core.ac.uk/download/pdf/43033003.pdf>>. Luettu 30.03.2018.

Remes, Hanna 2014. Lasten ja nuorten kuolleisuuserot Suomessa. Hyvinvointikatsaus 1/2014. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-02-26_009.html>. Luettu 26.1.2018.

Rondón, Janeet - Campbell, James - Galway, Karen - Leavey, Gerard 2014. Exploring the Needs of Socially Excluded Young Men. Lontoo. Children and society. Verkkodokumentti. <<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.metropolia.fi/ehost/detail/detail?vid=3&sid=16d6b5d0-a8f1-4930-9843-55b31c8e20ef%40sessionmgr120&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=ccm&AN=104005794&anchor=AN0093895563-7.>>> Luettu 6.10.2018.

Räsänen, Henrik. 2013. Tekniikantohtori. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Verkkodokumentti. <<https://docplayer.fi/11241987-Kvalitatiiviset-tutkimusmenetelmät-henrik-rasanen-tekniikan-tohtori-kauppateiden-lisensiaatti.html>>. Luettu 28.01.2018.

Saikka, Peppi 2015. Ajankohtaista aktiivipolitiikkaa – Katsaus työttömien aktiivitoimipiteisiin ja sosiaaliturvaan Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa, Iso-Britanniassa ja Alankomaissa. Työpaperi 2/2015. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125545/URN_ISBN_978-952-302-423-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 10.10.2018.

Savolainen, Janne – Virnes, Elise – Hilpinen, Merja – Palola, Elina. Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys. 19/2015. Verkkodokumentti. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74962/TEMjul_19_2015_web_19032015.pdf?sequence=1>. Luettu 29.10.2018.

Seppänen, Anne 2012. Varhainen puuttuminen voi pelastaa paljon. Lääkärilehti 13/2012. Verkkodokumentti. <<https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.metropolia.fi/ajassa/ajankohtaista/varhainen-puuttuminen-voi-pelastaa-paljon/>>. Luettu 6.10.2018.

Sitra 2018. Nuorten syrjäytyminen. Tiedolla ja yhteistyöllä jarrua nuorten syrjäytymiselle. Verkkodokumentti. <<https://www.sitra.fi/aiheet/nuorten-syrjailyminen/#mista-on-kyse>>. Luettu 25.01.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Valtakunnallinen teema: Osallisuus. Verkkodokumentti. <<https://stm.fi/rahoitus-ja-avustukset/eun-rakennerahastot/valtakunnallinen-teema>>. Luettu 24.03.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2018. Selvitys: nuorten pitkittynyt toimeentulotuen saanti voi kertoa kasautuvista ongelmista. Verkkodokumentti. <https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvitys-nuorten-pitkittynyt-toimeentulotuen-saanti-voi-kertoa-kasautuvista-ongelmista>. Luettu 13.10.2018.

Suomen Mielenterveysseura 2012. Nuoret tarvitsevat tulevaisuuden toivoa. Verkkodokumentti. <<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/nuoret-tarvitsevat-tulevaisuuden-toivoa>>. Luettu 23.01.2018.

Suomen Mielenterveysseura 2015. Nuorten syrjäytymisen taustalla useita tekijöitä. Verkkodokumentti. <<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/nuorten-syrjailytymisen-taustalla-useita-tekijot>>. Luettu 23.01.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Osallisuus. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>>. Luettu 12.01.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Verkkodokumentti. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailytymisen/huono-osaisuuden-ylisukupolvisuus>. Luettu 13.01.2018.

Terveys ja talous 2018. Nuorten syrjäytyminen käy yhteiskunnalle kalliiksi. Verkkodokumentti. <<http://media.mediasepat.fi/Tt201803/index.html#/article/10/page/1-1>>. Luettu 6.10.2018.

Terveyskirjasto 2014. Suomen lasten ja nuorten terveys on keskimäärin hyvä mutta erot liian suuria. Verkkodokumentti. <https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kol00223>. Luettu 29.10.2018.

Tuomi, Jouni - Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaus-epäilyjen käsitteleminen Suomessa. Verkkodokumentti. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 29.10.2018.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. TE-palvelut. Verkkodokumentti. <<http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/nuoret/nuorisotakuu/index.html>>. Luettu 12.10.2018.

Valtioneuvosto 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015. Verkkodokumentti. <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79218/OKM06.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 26.1.2018.

Valtiovarainministeriö 2015. Eurooppa 2020- strategia. Suomen kansallinen ohjelma. Verkkodokumentti. <<http://vm.fi/documents/10623/456829/Eurooppa+2020+-strategia%2C+kev%C3%A4t+2015/08bbca26-cacc-4f60-a125-4d12949ae014?version=1.0>>. Luettu 26.1.2018.

Wallde'n, Jaana 2012. Monialainen viranomaisverkosto, etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta. Tuloksia vuodelta 2012. Verkkodokumentti. <docplayer.fi/24957586-etsiva-nuorisotyö-2014.html>. Luettu 28.01.2018.

Winding, Trine Nøhr – Andersen, Johan Hviid 2015. Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations. BMC Public Health 15 Verkkodokumentti. <<https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-015-2391-0>>. Luettu 12.10.2018.

Tiedonhakupöytäkirja

Tietokanta	Hakusanat	Kaikki tulokset	Avattavissa olevat tutkimusartikkelit	Jäljellä otsikon perusteella	Jäljellä tiivistelmän perusteella	Jäljellä koko tekstin perusteella	Valittu aineisto
Medic	Syrjäytymisen	25	10	5	5	3	1.Korhonen, Maiju 2018. 2.Terveys ja talous 2018. 3.Seppänen, Anne 2012.
Medic	Osallisuus	33	15	1	1	0	
Cinahl	Exclusion young men	4	4	1	1	1	4.Rondon, Janeet – Campbell, James ym. 2014.
Cinahl	Men exclusion	88	15	1	1	0	
Terveysportti	Osallisuus	32	32	1	1	0	
Terveysportti	Syrjäytymisen	49	49	0	0	0	
Finna	Nuorten miesten syrjäytymisen	247	82	10	3	3	5.Haapanen Ari - Peitsalo, Peter 2018. 6.Hemming, Mia 2006. 7.Pernaa, Minna 2014.
Pubmed	Exclusion young men	75	75	0	0	0	
Pubmed	Men exclusion	39	39	1	0	0	

Matti-haastattelurunko

MATTI / HAASTATTELURUNKO NUORET 2017 (alustava, täsmennetään suhteessa teoreettiseen kehykseen ja hankkeen nuorten kanssa)

Perusidea: kysytään aluksi/lopuksi taustatietoja, joita voi käyttää haastattelussa.

Haetaan kokemuksellista tietoa nuorten elämään JA (työ)pajatoimintaan liittyvistä asioista.

Keskustellaan, ei esitetä vain suoria kysymyksiä. Keskustelu on vapaaehtoista!

1. Taustatiedot**Nimi****Ikä****Sukupuoli** nainen mies muu

Koulutus ja koulutushistoria. Missä opiskellut, koulutuspolku? Millaisia suunnitelmia koulutuksen suhteen?

Työpaikka ja työhistoria. Missä työpaikassa/työpajassa/työtön / muu mikä? > Työhistoria "Kuinka pitkään on ollut ko. työpaikassa/työtön?"

Keitä perheeseen kuuluu? (äiti, isä, äiti/isäpuoli, äidin/isän kumppani, biologiset sisarukset, sisarpuolet, isoäiti/isä, muut... ketkä) Sisarusten ikä ja sukupuoli

Kotikieli/-kielet?**Perheen aikuisten (äiti, isä jne.) ammatit?****Perheen aikuisten (äiti, isä jne.) korkein koulutus?****Asuinpaikka****Omat nettotulot / kk**

Riittävätkö nettotulot menoihin?

2. Käytetyt sosiaali- ja terveystulot viimeisten kahden vuoden ajalta**1. MITÄ ASIOITA NUORET ITSE PITÄVÄT TÄRKEINÄ OMALLE HYVINVOINNILLEEN?**

Subjekttiivinen hyvinvointi l. kokemus tekijöistä, jotka liittyvät omaan hyvinvointiin

- Mitä asioita nuoret itse pitävät tärkeinä omalle hyvinvoinnilleen
- Mitä ihminen tarvitsee yleisesti voidakseen hyvin?
- Nimeä kolme tärkeintä asiaa elämässäsi?

- Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen elämääsi?
- Kuinka hyvin koet voivasi vaikuttaa elämääsi?

2. KOULUTUS JA TYÖ

Millaisia tavoitteita ja toiveita koulutuksen ja työn suhteen tulevaisuutta ajatellen?

3. MILLAISEN MERKITYKSEN TOIMIJAT ANTAVAT PALVELUILLE?

- Millaisia palveluita on käytetty?
- Miten käytetyt palvelut toimivat?
- Millaisia palveluiden kehittämissuunnitelmia ja palveluideoita?

4. MILLAISEN MERKITYKSEN TOIMIJAT ANTAVAT JÄRJESTETYLLE ELÄMÄNKULKU- JA PELILLISYYDEN PAJOILLE (TYÖ)PAJOILLE?

- (Työ)paja omien tulevaisuuden suunnitelmien selkiyttäjänä, oman osaamisen hahmottamisen paikkana
- Vapaaehtoisten mentoreiden merkitys elämänsä tapahtumien hahmottamisessa

Arvio omasta hyvinvoinnista ja perustelut arviolle

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

**

Voidaanko ottaa tarvittaessa uudelleen yhteyttä?

Työpajoihin osallistumisen kokemukset

Millaisia kokemuksia nuorilla miehillä on työpajoihin osallistumisesta

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Vapaaehtoinen tekeminen, omavalintainen tekeminen, mielenkiintoisuus, mielekkyys, sopiva vaihtelevuus, hauskuus, toimivuus, monipuolisuus, loistava	Motivoituminen	Nuorten miesten kokemuksia työpajatoiminnasta
Sosiaalisuus, yhteiset kokemukset, hyvän olon tunne, kevyt tunnelma, itsensä kokeminen tärkeäksi ja tarpeelliseksi, yhteenkuuluvuus, asioiden edistäminen, paremmin tekeminen	Hyvinvoinnin kokeminen	
Yhteishengen lämmittäminen, keskustelun ja toiminnan aikaan saaminen, kanssakäyminen, keskusteleminen, yhteisaktiiviteetti, hyvä yhteishenki	Osallisuuden kokeminen	
Luottamuksen syntyminen, tutustuminen uusiin ihmisiin, tottuminen ihmisiin, katsekontaktin ottaminen, oma aktiivisuus tutustumisessa, virkistävää	Ihmissuhteiden vahvistuminen	

Työpajoista saatu apu

Mitä apua nuoret miehet saivat työpajoista

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Lisäkouluttautuminen, alaan suuntautuminen, projektin vetäminen, muiden ohjaaminen, työnjohtajan roolin ottaminen, itseohjautuvuus	Pystyvyyden lisääntyminen	Työpajoista saatu apu
Omaan itseensä uskomisen, itseluottamus, tavoitteiden saavuttaminen, päämäärien selkeytyminen, palautteen saaminen, panostus, itsensä tunnistaminen	Oman elämän toimijuus	
Työskentely toisten kanssa, kanssakäyminen, tyhjänpäiväinen kokemus, työkuvioiden karttuminen, työn saamisen mahdollisuudet, työelämän pohdiskelu, asioiden avartuminen, aikuistuminen	Osaamisen vahvistuminen	
Työelämäään meneminen, taidot ja rutiinit, sosialisoituminen, käyttäytyminen, kommunikointi, ryhmätyöskentelytaidot, mieluisaan alaan tutustuminen	Työelämätaitojen kehittyminen	
Rytmikkyys, rutiinit, paremman puutteessa, rahan saaminen, vaihtoehto työttömyydelle, päivittäinen rytmi	Elämänrytmin löytäminen	